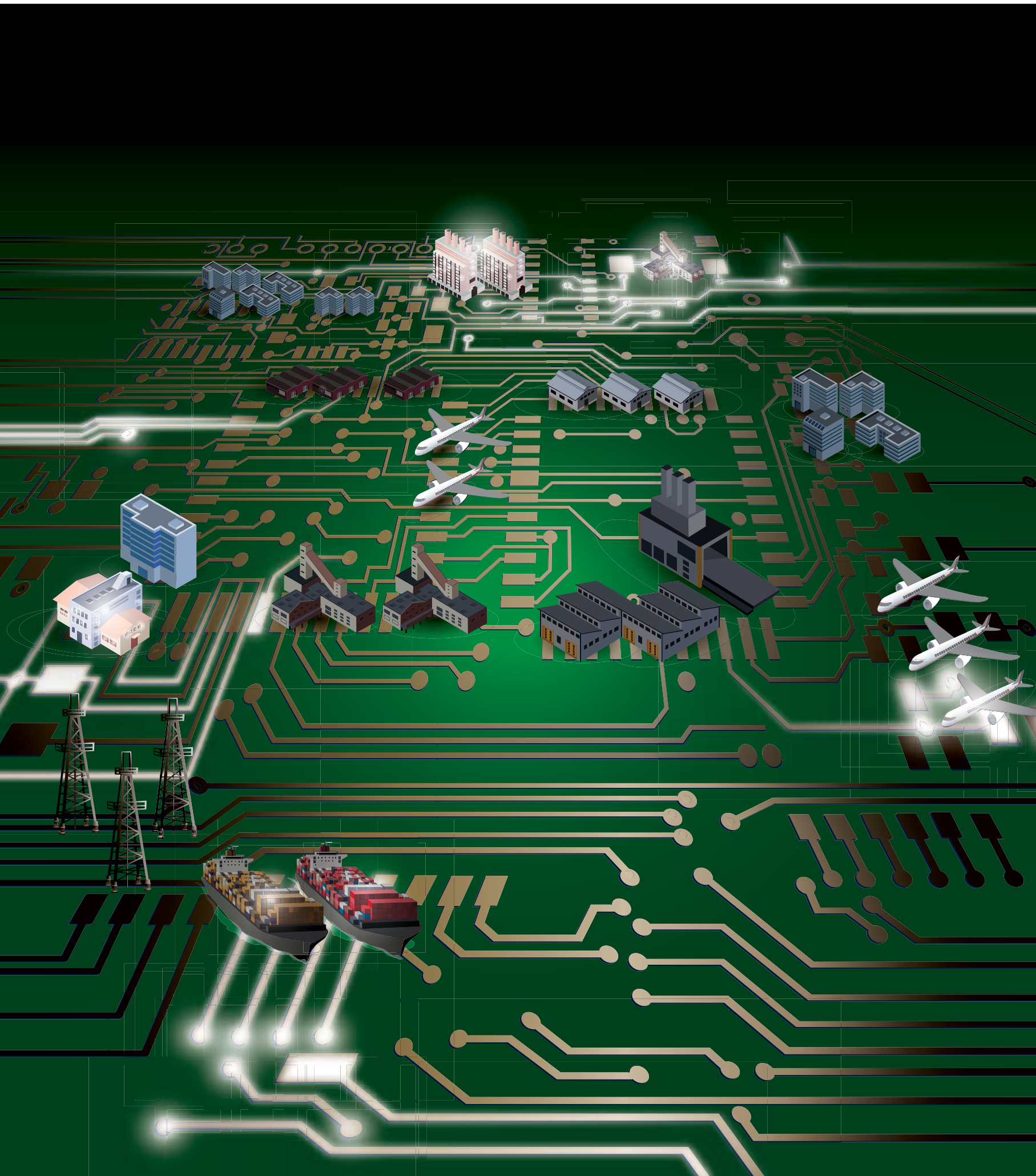

آفتاب

نشریه داخلی بانک خاورمیانه . سال سوم . شماره ۹ . اسفند ۱۳۹۴

- ◆ افول نرخ سود با بازار استقرایی
- ◆ ورود اقتصاد ایران به صحنه رقابت
- ◆ عملکرد شفاف برای رونق داد و ستد
- ◆ خودرو در دست‌انداز دولت‌ها
- ◆ تکنولوژی‌های ماسک

جبران فرصت‌های ازدست رفته

افول نرخ سود با بازار استقراری

ورود اقتصاد ایران به صحنه رقابت

نوبت سیاست‌های مالی

سیستم بانکی بدون تحریم

از رکود خارج می‌شویم؟

زنگ خطر در شبکه بانکی

پول‌های ناپاک

عملکرد شفاف برای رونق داد و ستد

نشست تحلیلگران چیست

لایحه بودجه ۱۳۹۵ در یک نگاه

خودرو در دست‌انداز دولت‌ها

تصمیم فدرال

اقدام دیروز، موقعیت امروز

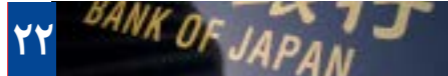
اجلاس در پاریس، تخریب در محیط زیست

تکنولوژی‌های ماسک

پس‌لرزه‌های یک بحران

اخبار بانک خاورمیانه

سردبیر: محسن کریمی

دبیر اجرایی: هومن جهانگرد

زیر نظر مدیریت ارتباطات بانک خاورمیانه

همکاران این شماره:

فرشید اسلامبولچی، سارا پیشداد، دکتر جلال‌الدین جلالی،

سهند حمزه‌ئی، مریم ذوالفقار، حسین سلطان‌آبادی، هادی سهرابی،

پیام طراوتی، محمد کوثری، سوگل گنجوری، زهرا نوروزی، لاله ولی‌پور

طراح:

حنانه نیازمند

برای دریافت فایل الکترونیکی نشریه لطفاً یک ایمیل با

عنوان اشتراک آفتاب خاورمیانه به نشانی

info@middleeastbank.ir

ارسال فرمایید.

■ آفتاب خاورمیانه یک نشریه داخلی و مستقل است که تمامی حقوق

آن به بانک خاورمیانه تعلق دارد.

■ مسئولیت مطالب نشریه با پدیدآورندگان است و انتشار آنها لزوماً

به معنی تأیید تمام یا بخشی از مطالب نیست.

■ نقل مطالب از نشریه با ذکر منبع ممانعی ندارد.

■ منابع در آرشيو نشریه موجودند.

آفتاب خاورمیانه آماده دریافت دیدگاه‌های شماست.

دیدگاه‌ها و مقالات خود را از طریق پست الکترونیک یا

نشانی پستی برای ما ارسال نمایید و یا با ما تماس بگیرید.

نشانی: تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست)،

نبش خیابان پنجم، شماره ۲،

ساختمان مرکزی بانک خاورمیانه

کد پستی: ۱۵۱۳۶۴۵۷۱۷

تهران، صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۴۴۵

تلفن: ۴۲ ۱۷ ۸۰۰۰

دورنگار: ۸۸۷۰۱۰۹۵

پیام کوتاه: ۳۰۰۰۴۲۱۷۸

مرکز ارتباط با مشتریان: ۸۸۷۲۶۶۹۰

امور سهامداران: ۴۲ ۱۷ ۸۰۲۰

www.middleeastbank.ir

info@middleeastbank.ir

https://telegram.me/ME_Bank

ای آنکه به تدبیر تو گرده ایام
ای دیده و دل از تو دگرگون مادام
ای آنکه به دست توست احوال جهان
حکمی فرما که گرده ایام به کام

فرا رسیدن نوروز و سال ۱۳۹۵ خورشیدی را
به شما شادباش می‌گوییم

جبران فرست‌های از دست رفته در جریان جنگ جهانی دوم

جبران فرصت‌های از دست رفته

جبران فرست‌های از دست رفته در جریان جنگ جهانی دوم

جبران فرست‌های از دست رفته در جریان جنگ جهانی دوم، آلمان پس از تحمل ۱۲ سال فشار اقتصادی و شرایط وحشتناک ناشی از جنگ می‌بایست با ارائه یک سری اصلاحات و برنامه‌های اقتصادی می‌توانست وضعیت دردناک معیشتی مردم را بسامان و تولید و تجارت را مجدداً احیا کند. به این منظور اصلاح واحد پولی، کنترل و معقول‌سازی مالیات‌ها و حذف کنترل دستوری قیمت‌ها به عنوان دستور کار تیم اقتصادی آلمان اعلام شد. با این استراتژی در فاصله ده سال نرخ سلاتنه تولید صنعتی آلمان بیش از ۴۰۰ درصد رشد کرد و تولید سرانه نیز به سه برابر افزایش یافت.

این روزها که پس از پذیرش و اجرایی‌شدن برجام، صحبت از برجام اقتصادی یا برجام ۲ مطرح است، مساله تاریخی اقتصاد ایران یعنی دولتی بودن بخش بزرگی از اقتصاد همچنان خودنمایی می‌کند تا جایی که رئیس جمهوری، دکتر روحانی با اشاره به اینکه "تا زمانی که اقتصاد در دست دولت است و بخش خصوصی رقابتی و غیرراتی نداشته باشیم، نمی‌توانیم مسایل اقتصادی را حل و فصل کنیم." گفت: "امروز درشرایطی هستیم که امکانات داخلی برای ایجاد تقاضای کافی، حرکت سریع اقتصادی و رونق اقتصادی در سال جاری و سال‌های نزدیک پیش روی ما با امکانات داخلی وجود ندارد و نمی‌توانیم حرکت را به وجود بیاوریم."

اقتصاد ایران که در سال ۲۰۱۲ رتبه هفدهم جهان را به‌دست آورده بود در سه سال بعد یک پله پایین‌تر آمده و در جایگاه هجدهم ثابت مانده است. پیش از تشدید تحریم‌ها یعنی

در سال ۲۰۱۱ تولید ناخالص داخلی ایران ۵۷۶ میلیارد دلار برآورد شده بود که با تشدید تحریم‌ها این رقم در سال بعد از آن به ۵۵۷ میلیارد دلار کاهش یافت. روند نزولی تولید ناخالص داخلی ایران در سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ نیز ادامه یافت و رقم تولید ناخالص داخلی ایران در این سال‌ها به ترتیب به ۴۹۳ میلیارد دلار و ۴۱۵ میلیارد دلار رسید. براین‌اساس تولید ناخالص داخلی ایران طی دوره سه ساله ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۴ با افت ۲۸ درصدی مواجه شده‌ است. اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۴ حدود ۱۶۰ میلیارد دلار از سال ۲۰۱۱ کوچکتر شده است.

از نظر رتبه انجام کسب و کار، ایران از رده ۱۵۲ جهان به رتبه ۱۳۲ ارتقا پیدا کرده است و در رده‌بندی درجه آزادی اقتصادی، ایران ۴۱/۸ بوده که در رتبه ۱۷۱ فهرست سال ۲۰۱۵ قرار داده است. این موارد شامل آزادی شغلی، کنترل هزینه‌های دولتی و آزادی پولی می‌شود. ایران رتبه پانزدهم در میان منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا را دارد و رتبه نهمایی آن کمتر از سطح جهانی و میانگین منطقه‌ای است یعنی ایران فقط از سوریه، آفریقای مرکزی، لیبی و سومالی شرایط بهتری دارد. تحریم‌های بین‌المللی و اقتصاد داخلی شکننده، آزادی اقتصادی در ایران را کاهش داده است. در طی ۵ سال گذشته رتبه کشور تا ۳ دهم درصد کاهش داشته و تمرکز را در سه حوزه از آزادی اقتصاد از دست داده است. خصوصاً افزایش قوانین کسب و کار، شرایط را برای کارآفرینان سخت کرده است. فرار سرمایه و افزایش تورم به دلیل کاهش ارزش پول نیز بر اقتصاد وابسته به نفت تاثیر گذاشته است.

یکی دیگر از بزرگترین مسایل کشور اشتغال جوانان است. ارقام بیکاری جوانان تحصیلکرده تکان‌دهنده است و برای ایجاد اشتغال و رفع بیکاری راهی جز رونق اقتصادی نیست. آخرین گزارش مرکز آمار ایران نشان می‌دهد: تعداد بیکاران مطلق کشور دو میلیون و ۵۰۰ هزار نفر و معرض بیکاری قرار دارند یک میلیون و ۸۰۰ هزارنفر است. همچنین بیشترین تعداد بیکاران مربوط به گروه سنی زیر ۳۰ سال می‌شود. براساس آمارهای موجود، حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر از کل بیکاران کشور را فارغ‌التحصیلان دانشگاهی تشکیل می‌دهند. در این میان نرخ بیکاری جوانان دو برابر نرخ عمومی کشور و بیکاری زنان متقاضی شغل کشور هم تا ۴۰ درصد است.

به گفته رئیس جمهوری "اگر می‌خواهیم برای جوان بیکار اشتغال ایجاد کنیم به یک رشد اقتصادی ۸ درصدی نیاز داریم و اگر بخواهیم رشد ۸ درصدی داشته باشیم و تمام امکانات داخلی به میدان بیایند به سالانه حدود ۵۰ میلیارد دلار جذب سرمایه خارجی نیاز داریم و کارآفرینان و بخش خصوصی کشور باید سرمایه خارجی را جذب کنند و دولت

هم باید به سهم خود، سرمایه و تکنولوژی بیاورد." البته پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول

برای رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵ برابر ۵/۸ درصد است که با ایده‌آل رئیس‌جمهوری فاصله دارد. موسسه توسعه جهانی کارآفرینی در گزارشی پیش‌بینی کرده، در سال ۲۰۱۶، رتبه کارآفرینی ایران در میان ۱۳۰ کشور جهان، ۸۰ و در میان ۱۵ کشور منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا ۱۴ خواهد شد. البته رتبه جهانی ایران نسبت به سال قبل ۱۴ رتبه بهبود داشته است. جایگاه ایران در شاخص سهولت کسب و کار بین ۱۸۹ کشور رتبه ۱۳۰ است در حالی که میانگین رتبه ششاخص سهولت کسب و کار برای کشورهای حوزه خاورمیانه و شمال آفریقا ۱۰۶ بوده است. بهترین وضعیت زیرشاخص‌های ایران در سال ۲۰۱۵ میلادی مربوط به زیرشاخص شروع کسب و کار است که رتبه ۶۲ و امتیاز ۸۹/۳۷ را کسب نموده است. بدترین رتبه ایران نیز مربوط به زیرشاخص شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت است که رتبه ۱۷۲ و امتیاز ۴۹/۷۲ را به خود اختصاص داده است.

بانک جهانی محدودیت‌های ایران برای ارتقاء رتبه زیرشاخص‌ها را در حوزه‌های مختلف بیان کرده که مهمترین آنها عبارتند از: قوانین دست و پاگیر و غیرشفاف؛ وجود قوانین، بخشنامه‌ها و آئین‌نامه‌های همپوشان و متعارض؛ مراحل دشوار اخذ مجوز؛ پراکندگی سازمان‌ها و مؤسسسات تعیین شده برای صدور مجوزها؛ زمان طولانی برای دریافت مجوزها؛ بازارهای مالی توسعه نیافته؛ دشواری تأمین مالی طرح‌ها؛

فقدان سازوکار هدایت سرمایه‌های سرگردان و پس‌اندازها به سوی طرح‌های تولیدی؛ حمایت ناکافی از سهام‌داران خرد؛ دشواری شرایط طرح دعای؛ عدم ساماندهی نظام جامع اطلاعاتی؛ فرآیند طولانی و پیچیده واردات و صادرات؛ بی‌ثباتی در مقررات و قوانین تجاری؛ نوسانات بسیار زیاد در تعرف و اجرای تعرفه‌های گمرکی؛ مراحل اداری و زمان طولانی مورد نیاز برای انجام امور گمرکی؛ دشواری حل اختلاف تجاری و وصول طلب و اجرای قراردادها؛ بی‌ثباتی سیاست‌های پولی، مالی و تجاری.

راهی از این مشکلات و دستیابی به رونق اقتصادی و رفاه با میدان دادن به بخش خصوصی و تشویق سرمایه‌گذاران خارجی برای ورود به این عرصه به‌دست می‌آید. بنابراین لازم است که سیاست‌های خصوصی‌سازی به صورت درست اجرایی شود و به جای هزینه‌کردن برای بنگاه‌های بزرگ که عموماً دولتی و شبه دولتی هستند به بنگاه‌های متوسط و کوچک توجه شود زیرا در آینده نزدیک این بنگاه‌ها پیشروترین و سودآورترین بخش اقتصاد خواهند بود. ایجاد محیط تجاری جذاب، عادلانه و رقابتی بیش نیاز ورود سرمایه‌گذاران خارجی و فعال شدن کسب و کارهای داخلی خواهد بود. تسهیل سرمایه‌گذاری‌ها در نهایت به رقابتی شدن بازار کمک می‌کند و ابزاری برای رونق تولید خواهد بود.

توسعه کارآفرینی، پیشتازی اقتصاد دانش‌بنیان، تسهیل مقررات به همراه گسترش خدمات تجارت خارجی و توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات و هدف‌گیری کشورهای همسایه و منطقه برای حمایت هدفمند از صادرات بخشی از سیاست‌های اجرایی دولت برای بالفعل کردن قابلیت‌های اقتصادی کشور است.

توجه بیشتر به بانک‌های خصوصی و تسهیل ورود بانک‌های خارجی به داخل کشور موجب رقابتی‌تر شدن نظام بانکی، روزآمد شدن دانش بانک‌ها و کمک به تأمین منابع بنگاه‌های تولیدی خواهد بود. رعایت استانداردهای بین‌المللی برای ایجاد امکان تعامل با سایر کشورها توسط بانک‌ها و همچنین شرکت‌ها لازمه حضور در عرصه‌های جهانی است. آمادگی بانک‌ها در مورد رعایت کفایت سرمایه، مدیریت ریسک، تطبیق قوانین و مقررات، مبارزه با پولشویی و رعایت نسبت‌های نقدینگی جزو پیش نیازهای بانکداری نوین تعریف شده است. خوشبختانه در زمینه فناوری اطلاعات زیرساخت‌های مناسبی در کشور به وجود آمده است و نظام بانکی آمادگی لازم را در این زمینه دارد ولی لازم است در مورد سایر نیازها نیز به سرعت آمادگی لازم را کسب کند تا زمینه مساعد برای همکاری‌های بین‌المللی فراهم گردد. ■

دکتر پرویز عقیلی کرمانی

مدیرعامل | بانک خاورمیانه

◆ راه حل منطقی برای کاهش نرخ بهره تکیه بر مکانیسم بازار است. این اتفاق در گرو ایجاد یک بازار استقراضی یا بدهی متشکل است.

ممکن است بانک مرکزی در کوتاه‌مدت با به کارگیری سیاست دستوری موفق شود روند نرخ سود را نزولی کند، اما پس از مدتی این امر روی تورم اثر خود را نشان می‌دهد و باعث افزایش تورم می‌شود. ورود بانک مرکزی به بازار بین‌بانکی نیز باعث بالا رفتن پایه پولی می‌شود. چرا که به هر حال تزریق پول انجام می‌گیرد.

وقتی بانک مرکزی به بازار بین‌بانکی پول تزریق می‌کند، قطعاً بر پایه پولی اثر می‌گذارد که رشد تورم را به همراه دارد؛ هرچند اجرای این سیاست – ورود بانک مرکزی به بازار بین بانکی – بهتر از این است که نرخ بهره یا سود را به صورت دستوری تعیین کنیم. این روش حداقل از مخاطرات تعیین دستوری کاهش نرخ سود کمتر ضرر خواهد داشت. اما کماکان خطر افزایش تورم در کمین بانک مرکزی وجود دارد. در این شرایط که ما همچنان با تورم مواجه هستیم، به کارگیری سیاستی که تورم‌زاست معقول به نظر نمی‌رسد. بانک مرکزی با تزریق پول به بازار بین‌بانکی، نتیجه‌ای جز تورم در آینده نخواهد گرفت.

راه‌حل منطقی این است که با سیاست‌های مالی زمینه خروج از رکود را فراهم کنیم. اما وقتی دست دولت در زمینه سیاست‌های مالی بسته است، یعنی نه درآمدهای نفتی به اندازه کافی دارد و نه درآمدهای مالیاتی، نمی‌تواند دست به تحریک بزند.

اگر با دست بسته این کار را انجام دهد، نتیجه‌ای جز تشدید تورم نخواهد داشت. بنابراین راه‌حل منطقی این است که به دنبال کاهش نرخ بهره از طریق مکانیسم بازار باشیم که این اتفاق در گرو ایجاد یک بازار استقراضی یا بدهی متشکل است. اگر این بازار را در ابعاد کلان راه‌اندازی کنیم و هر شرکتی که به تأمین مالی نیاز دارد، از این طریق نیاز خود را برآورده کند، خودبه‌خود زمینه لازم فراهم می‌شود تا در بازار استقراضی که رقابتی هم هست، نرخ سود کاهش پیدا کند.

در تمام دنیا این اتفاق رخ داده است و شرکت‌های بزرگ از طریق بانک‌ها تأمین مالی نمی‌کنند و هر وقت منابع نیاز دارند، به سراغ بازار استقراضی می‌روند و در نتیجه شاهدیم که نرخ سود در دنیا بسیار پایین است. از آنجا که اقتصاد کشور بانک‌محور است و اجازه نمی‌دهیم بازارمحوری حاکم شود، طبیعی است که نرخ بهره بسیار بالایی داشته باشیم. اگر می‌خواهیم از کمند معطل نرخ‌های بهره بالا خلاص شوسیم، باید اجازه دهیم شرکت‌های بزرگ از طریق یک بازار استقراضی تأمین مالی انجام دهند.

اگر این اتفاق رخ دهد، قطعاً رقابت در زمینه پرداخت تسهیلات باعث خواهد شد نرخ سود به ناچار در مسیر نزولی قرار گیرد. بنابراین برای اینکه تقاضا را برای منابع استقراضی از بانک‌ها کاهش دهیم، باید در کشور یک بازار متشکل اوراق استقراضی برای بنگاه‌های اقتصادی و شرکت‌های خصوصی راه‌اندازی کنیم. البته توجه داشته باشیم در این زمینه هم نباید دستوری عمل کنیم و شرکت‌ها را وادار سازیم که به این بازار بروند. این کار هم

افول نرخ سود با بازار استقراضی

دکتر پرویز عقیلی کرمانی

مدیرعامل | بانک خاورمیانه

دکتر پرویز عقیلی کرمانی

مدیرعامل | بانک خاورمیانه

نتیجه منفی دارد. باید ابزارهای تشویقی مثل معافیت‌های مالیاتی را به کار بگیریم تا شرکت‌ها راغب شوند که در بازار بدهی تأمین مالی انجام دهند.

فرض کنید ایران‌خودرو یا فولاد مبارکه در بازار استقراضی با نرخ ۲۳ درصد اوراق بفروشند، در حالی که بانک‌ها دارند ۱۸ درصد به سپرده‌گذاران سود می‌دهند. منطق سرمایه‌گذاری حکم می‌کند به سمت بازاری حرکت کنید که سود بیشتری می‌دهد؛ پس مردم به جای آنکه پول خود را در بانک نگه دارند، آن را به بازار استقراضی می‌آورند و اوراق شرکت‌های بزرگ را خریداری می‌کنند. ولی شرکت ناشر اوراق، پول دریافتی را در سیستم بانکی (حساب جاری) سپرده کرده شروع به خرید کالا و پرداخت دستمزد و سایر هزینه‌ها می‌کند.

بنابراین پول از سیستم بانکی خارج نمی‌شود ولی هزینه پول از ۱۸ درصد به نزدیک صفر درصد تقلیل می‌یابد. از این طریق به تدریج، نرخ سود در سیستم بانکی نزولی می‌شود و علاوه بر آن، تأمین مالی از طریق بازار بدهی انجام می‌شود، از بار سنگین تأمین مالی بر دوش بانک‌ها کاسته می‌شود.

در نتیجه همه، از دولت و نظام بانکی گرفته تا بنگاه‌های اقتصادی و مردم، سود خواهند برد. ضمناً باید توجه داشته باشیم از آنجا که در اقتصاد ایران مؤسسات اعتبارسنجی یا رتبه‌بندی نداریم، بانک‌ها باید اوراقی را که توسط شرکت‌ها منتشر می‌شوند، تضمین کنند. البته باید این شرط هم گذاشته شود که هیچ بانکی نمی‌تواند بیش از آن مقداری که به یک شرکت مثل ایران‌خودرو یا فولاد مبارکه اعتبار داده، رقم بالاتری تضمین بدهد. (البته با توجه به ضرایب معمول بانک مرکزی)

معمولاً نرخ بهره به وسیله سیاست‌های پولی تعیین می‌شود. اما باید توجه داشت که هدف اصلی بانک مرکزی حفظ ارزش پول است و به همین دلیل باید تمام تلاش خود را برای مهار تورم انجام دهد. نرخ بهره باید معقول و تعادلی تعیین شود تا به افزایش تقاضای پول دامن نزند. اگر تقاضای پول افزایش یابد، تورم و نرخ بهره نیز به همان ترتیب بالا می‌رود. این اتفاق در اقتصاد ایران رخ داده و در حال حاضر یکی از معضلات جدی ما بالا بودن

باید توجه داشت که نرخ اسمی بهره، از نرخ واقعی آن به اضافه شاخص تورم تشکیل می‌شود. شاخص تورم نیز شامل تورم انتظاری و عامل ریسک است. عامل ریسک در این زمینه چندان مهم نیست؛ چرا که به عنوان مثال اگر دولت اوراقی را منتشر کند؛ از آنجا که این اوراق ریالی هستند، ریسکی به دولت وارد نمی‌شود.

دکتر پرویز عقیلی کرمانی

دکتر پرویز عقیلی کرمانی، مدیرعامل بانک خاورمیانه

دکتر پرویز عقیلی کرمانی

دکتر پرویز عقیلی کرمانی

نرخ بهره است. دولت و بانک مرکزی باید در این زمینه چاره‌اندیشی کنند تا اقتصاد از نرخ‌های بالای تورم و بهره نجات پیدا کند.

ابتدا باید توجه داشت که نرخ اسمی بهره، از نرخ واقعی آن به اضافه شاخص تورم تشکیل می‌شود. شاخص تورم نیز شامل تورم انتظاری و عامل ریسک است. عامل ریسک در این زمینه چندان مهم نیست؛ چرا که به عنوان مثال اگر دولت اوراقی را منتشر کند، از آنجا که این اوراق ریالی هستند، ریسکی به دولت وارد نمی‌شود.

بنابراین نرخ اسمی بهره از دو عامل نرخ واقعی بهره و تورم انتظاری تشکیل می‌گردد. متأسفانه دخالت سیاستگذار پولی در این زمینه باعث شده نرخ بهره همیشه روند صعودی داشته باشد و اقتصاد از این ناحیه لطمه بسیاری خورده است.

بانک مرکزی در سال ۱۳۴۷ نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و درازمدت را، که در آن زمان پنج‌ساله بود، تعیین کرد و این شیوه تا مدت زیادی ادامه داشت. تمام دنیا، بانک‌های مرکزی فقط نرخ تنزیل مجدد، یعنی مطالبات از بانک مرکزی را تعیین می‌کنند و سایر نرخ‌ها از جمله نرخ سود در بازار با توجه به مکانیسم عرضه و تقاضا تعیین می‌شود.

اگر بانک مرکزی ما هم این شیوه را اتخاذ می‌کرد و در تعیین نرخ بهره دخالتی نمی‌کرد، به طور حتم نرخ بهره تا این حد بالا نمی‌رفت. چراکه وقتی نرخ بهره دستوری تعیین شود، طبیعی است که با چالش‌های بسیاری مواجه می‌شویم و اقتصاد کشور در معرض تهدید قرار می‌گیرد. در روش دستوری تعیین نرخ بهره، بانک مرکزی منحنی بازده را به صورت نرمال و یا صعودی در نظر می‌گیرد. به عبارت دیگر سیاستگذار پولی در تعیین نرخ بهره با دستکاری در منحنی بازده، دخالت می‌کند. وقتی این اتفاق رخ داد، تورم مورد انتظار را در سیستم پولی کشور نهادینه کرده‌ایم. اگر دخالت بانک مرکزی در درازمدت در تعیین نرخ بهره ادامه داشته باشد، نتیجه‌ای جز بالا نگه‌داشتن نرخ سود و رسوب تورم انتظاری در اقتصاد کشور حاصل نمی‌شود. اما ۲۷ سال است ما در حال تکرار این اشتباه هستیم. در آن مقطع بانک مرکزی برای مقابله با شرکت‌های مضاربه‌ای، نرخ کوتاه‌مدت و بلندمدت را در سیستم بانکی بالا برد. بر این اساس قرار شد تا بانک‌ها با نرخ سود بیشتری که می‌پردازند سپرده جذب کنند تا منابع به سمت شرکت‌های مضاربه‌ای سوق پیدا نکنند. بانک مرکزی در این زمینه به بیراهه رفت، نباید به شکل مصنوعی نرخ سود را دستکاری می‌کرد. در آن مقطع تنها کافی بود که بانک مرکزی اجازه دهد نرخ سود کوتاه‌مدت افزایش پیدا کند تا منحنی مربوطه به جای

در این صورت هم بانک مرکزی می‌توانست با شرکت‌های مضاربه‌ای مقابله کند و مانع سرمایه‌گذاری مردم در این شرکت‌ها شود و هم اینکه زمینه برای افزایش بی‌رویه نرخ سود فراهم نمی‌شدد. در حال حاضر بخش قابل‌توجهی از مشکلاتی که گریبانگیر نظام بانکی شده است، به بالا بودن نرخ سود بر اثر تعیین نرخ دستوری باز می‌گردد. باید از این روش اشتباه دست برداشت و اجازه داد تا بازار نرخ سود را تعیین کند. ■

♦ **تحریم رفت**؛ راه طولانی تا توسعه و ساختن ایران را باید با هم طی کنیم و بخش خصوصی رقابتی و غیررانتی، در این عرصه مسئولیت سنگینی دارد.
برجام آغاز حرکت شتابان اقتصادی در کشور است.

تردید نداشت‌ه باشید هر آنچه امروز و فردا داریم و خواهیم داشت از ملت غیور، متحد و صبور در صحنه بوده و خواهد بود. در مقابل همه سختی‌ها فیض خدا در کنار اراده و تلاش و صبوری و کوشش ملت ایران قرار گرفت و بحمدالله قدم به قدم راه موفقیت را طی کردیم و به توافق موقت ژنو رسیدیم. این توافق، نخست جلوی تحریم‌های جدید را گرفت و آن تحریم‌ها را متوقف کرد و برخی از تحریم‌ها را برداشت. همان ۷۰۰ میلیون دلارهایی که در شرایط سخت آزاد می‌شد و راه را برای یک مذاکره قوی ترسیم‌ها را برداشت. همان ۷۰۰ میلیون دلارهایی که در شرایط سخت آزاد می‌شد و راه را برای یک مذاکره قوی که به توافق نهایی منتهی بشود، باز کرد و از توافق ژنو در فروردین ۹۴ به تفاهم و توافق لوزان رسیدیم و این روند تا ۲۳ تیرماه، روز توافق و در نهایت ۲۶ دی ماه روز اجرا، ادامه یافت. اگر رئیس تیم مذاکره کننده هسته‌ای غیر از آقای دکتر ظریف بود به اینجا نمی‌رسیدیم.

اقتصاد ایران همانند جوان و انسان بی‌گناهی است که ۱۲ سال در زندان، با غل و زنجیر نابحق و نایجا نگه داشته شده است. کارسخت و دشواری از امروز آغاز شده است چرا که ما از اقتصادی که ۱۲ سال تحرک نداشته انتظار داریم در میدان رقابت حاضر شده و با آنهایی که هیچوقت زندان و زنجیر ندیده‌اند، رقابت کند. اقتصاد ایران به زودی می‌تواند به صحنه رقابت بیاید و به عنوان یک اقتصاد نوظهور در دنیای امروز در جمع باشگاه‌ها و در لیگ اقتصادهای نوظهور حضور یابد.

دولت به تنهایی نمی‌تواند در این مسیر حرکت کند بلکه برای رسیدن به توسعه باید همه احاد ملت به صحنه بیایند.

اینکه رهبری معظم انقلاب بر اقتصاد مقاومتی تأکید مداوم دارند و مجلس بر آن اصرار می‌کند و دولت برای اجرای آن ستاد تشکیل می‌دهد، به این معنا است که امروز اقتصاد مساله بسیار مهم است چراکه رونق اقتصاد، قدرت، استقلال و اشتغال به همراه دارد و امروز مساله اصلی ما در کشور رفع کامل رکود، رونق و اشتغال است. امروز دولت خود در سرلیست بدهکاران است در حالی که دولت بدهکار بدحساب، باید به دولت خوش حساب تبدیل شود.

این معضل باید از پیش پا برداشته شود و پیش‌بینی‌ها واقدامات لازم برای این کار در بودجه سال ۹۵ لحاظ شده

ورود اقتصاد ایران

به صحنه رقابت

عبور از گردنه برجام و لغو تحریم‌ها، کاهش تورم و افزایش ثبات اقتصادی سبب شده کشورمان در آستانه ورود به دوره‌ای کم‌نظیر قرار گرفته باشد. دوره‌ای که با ایجاد تورم تک رقمی و خروج از رکود، رونق در همه عرصه‌ها خصوصا رونق اقتصادی دست یافتنی شود.

بالا رفتن سطح رفاه و تغییر سبک زندگی همزمان با حفظ و اصلاح سنن، توسعه گردشگری و ایجاد اشتغال فرصت‌هایی هستند که کلید آن زده شده و در سال‌های آتی گسترش خواهند یافت. رئیس‌جمهور به عنوان رئیس دولت و مقام دوم کشور نقشی بی‌بدیل در همراه‌سازی مردم و همزمان همه دستگاه‌های دولتی در این مسیر دارد. لذا صحبت‌های ایشان در همایش " اجرای برجام؛ فصل نو در اقتصاد ایران " که در تاریخ ۲۹ دی ۱۳۹۴ ایراد شده، برای اطلاع خوانندگان بازنشر می‌شوند.

است. خداوند دعا را زمانی مستجاب می‌کند که ما تمامی

تلاشمان را بکارگرفته باشیم؛ حل مشکلات زیست محیطی در گرو اصلاح صنعت و بکار گیری سوخت استاندارد است. امروز درشرایطی هستیم که امکانات داخلی برای ایجاد تقاضای کافی، حرکت سریع اقتصادی و رونق اقتصادی در سال جاری و سال‌های نزدیک پیش روی ما با امکانات داخلی وجود ندارد و نمی‌توانیم حرکت را به وجود بیاوریم. متأسفانه در سال‌های آخر دهه هشتاد که بیشترین درآمد ارزی را در تاریخ ایران داشتیم میزان واردات افزایش یافت در حالی که در همین دوران اشتغال خالص ما صفر بوده است. وی در ادامه مشکل بیکاری و تلاش

برای اشتغال پایدار را مورد تاکید قرار داد و گفت: امروز یکی از بزرگترین مسائل کشور اشتغال جوانان است و ارقام بیکاری جوانان تحصیلکرده تکان دهنده است و برای ایجاد اشتغال و رفع بیکاری راهی جز رونق اقتصادی نیست.

به یک رشد اقتصادی ۸ درصدی نیاز داریم و اگر بخواهیم به رشد ۸ درصدی داشته باشیم و تمام امکانات داخلی به میدان بیایند به سالانه حدود ۵۰ میلیارد دلار جذب سرمایه خارجی نیاز داریم و کارآفرینان و بخش خصوصی کشور باید سرمایه خارجی را جذب کند و دولت هم باید به سهم خود، سرمایه و تکنولوژی بیاورد.

باید برای محصولات تولیدی کشور، بازارهای جدید

دکتر جلال‌الدّین جلالی مشاور مدیرعامل و سرپرست مدیریت تحقیقات اقتصادی | بانک خاورمیانه

رونق اقتصادی

نرخ رشد اقتصادی هر کشور در سال‌های مختلف معمولا یکسان نبوده و نوسان دارد. متوسط این نرخ‌ها طی سال‌های زیاد را نرخ رشد بلند مدت آن کشور می‌نامند. دوره رونق اقتصادی به دوره زمانی اطلاق می‌شود که طی آن نرخ رشد اقتصادی کشور بالاتر از نرخ رشد بلند مدت آن باشد. دوره رونق معمولا با کاهش نرخ بیکاری و افزایش سطح سرمایه‌گذاری، سطح دستمزدها و نرخ تورم همراه است. در این دوره چشم انداز مصرف‌کنندگان نسبت به آینده اقتصاد مثبت است و این امر باعث افزایش تقاضای کالا و خدمات از سوی مصرف‌کنندگان، حتی به قیمت استقراض از دیگران، می‌شود. طول دوره رونق را نمی‌توان به طور دقیق پیش‌بینی کرد اما در نهایت زمانی خواهد رسید که با کاهش قدرت تأمین‌کنندگی عرضه‌کنندگان و افزایش سطح قیمت‌ها، نرخ رشد رو به کاهش گذاشته و دوران رونق به پایان برسد. از جمله سیاست‌های اقتصادی برای ایجاد رونق می‌توان به تحریک صنایع و بخش‌های پیشرو و دارای مزیت نسبی، تسهیل دسترسی کاراترین بنگاه‌ها به منابع مالی مورد نیاز، ایجاد ثبات نسبی در متغیرهای کلان مهم و تأثیرگذار مانند نرخ ارز و نرخ تورم، بهبود محیط کسب و کار و حذف قوانین دست و پاگیر و غیرضروری، جذب سرمایه و تکنولوژی‌های نوین، و هدف‌گیری بازارهای صادراتی برای محصولات داخلی اشاره کرد. برخی دیگر از سیاست‌هایی که به فراهم آوردن محیطی مساعد برای رشد بنگاه‌ها و در نتیجه رشد اقتصادی کشور کمک می‌کنند عبارتند از تهیه و اجرای سیاست‌های پولی و مالی مناسب و همسو، کاهش دخالت دولت در بازار محصولات و اجتناب از قیمت‌گذاری دستوری، کوچک نمودن اندازه دولت و لذا افزایش سهم مخارج عمرانی از کل بودجه، توسعه بازار سرمایه، آزادسازی تدریجی نرخ‌های بهره در بازار پول، و اتخاذ سیاست مناسب ارزی که منجر به افزایش انگیزه بنگاه‌ها برای ورود به بازار و رقابت‌پذیری آنها گردد.

نوبت سیاست‌های مالی

دکتر ولی اله سیف روز ۱۱ اسفند ۱۳۹۴ در پنجمین همایش «سیاست های پولی و چالش های بانکداری و تولید» که در موسسه عالی آموزش بانکداری برگزار شد، تقویت انضباط پولی، افزایش توان تسهیلات‌دهی بانک‌ها و تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و تامین نیازهای واقعی ارز، افزایش عرضه ارز داخلی و حفظ آرامش و ثبات در بازار ارز را از مهم ترین سیاست‌های پولی، اعتباری و ارزی بانک مرکزی عنوان کرد که در کنار سیاست‌های منضبطانه پولی و انضباط سیاست‌گذاری مالی دولت یازدهم، تاثیر معنی‌داری بر دستاوردهای حاصله به ویژه کاهش نرخ تورم داشته است.

♦ رئیس کل بانک مرکزی ایجاد بازار بدهی را نیاز امروز اقتصاد کشور دانست و گفت: به منظور اجرای سیاست پولی مطلوب وکارآمد برای تحقق رشد مطلوب، استفاده از ابزارهای غیرمستقیم سیاست پولی در ترازنامه بانک مرکزی و بانک‌هاست. همچنین توسعه و تعمیق بازار بین بانکی در کشور مستلزم وثیقه‌دار شدن عملیات بازار باز است که با راه‌اندازی بازار بدهی این امکان فراهم خواهد شد. ایجاد و توسعه بازار بدهی ضمن فعال کردن سیاست مالی، سبب ارتقای سیاست پولی نیز خواهد شد. رئیس کل بانک مرکزی کاهش قابل ملاحظه نرخ تورم، ثبات بازار ارز، مثبت شدن رشد سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۳، ایجاد ثبات و آرامش و پیش‌بینی پذیر شدن اقتصاد برای مردم و فعالان اقتصادی، افزایش سهم پول درونزا در رشد نقدینگی، کاهش مناسب نرخ سود در بازار بین بانکی و اصلاح مدیریت انتظارات تورمی در جامعه با رویکرد کاهش تورم را از جمله نتایج رعایت انضباط پولی بیان کرد.

وی تعیین کننده اصلی نرخ ارز را بازار آزاد دانست و گفت: بانک مرکزی در تعیین نرخ ارز بازار دخالتی نمی‌کند و بازار، نرخ را تعدیل کرده است. رسالت بانک مرکزی در این خصوص، جلوگیری از نوسانات غیرمنطقی و جلوگیری از دخالت سفته بازی کاذب در بازار ارز است.

سیف در باره لزوم توجه به سیاست‌های مالی برای حفظ دستاوردهای تورمی و تحریک رشد اقتصادی خاطرنشان کرد: با توجه به اقدامات انجام شده در دو سال اخیر و ماهیت این سیاست‌ها در رابطه با تورم، درعمل از ظرفیت‌های سیاست پولی تا حد امکان استفاده شده و همچنین با توجه به یکسان سازی نرخ ارز در آینده، رعایت انضباط در سیاست‌های پولی به منظور کاهش و حذف شکاف نرخ ارز در بازار ارز از اهمیت زیادی برخوردار است. وی گفت: بنابراین با توجه به محدودیت‌های سیاست‌های پولی و ارزی، بهترین سیاست سازگار با اهداف تورمی و رشد اقتصادی کشور در شرایط کنونی، استفاده مناسب از ظرفیت‌های سیاست مالی است. به گفته رئیس شورای پول و اعتبار، بررسی عملکرد سیاست‌های مالی در اقتصاد ایران طی دو دهه اخیر نشان می‌دهد که سیاست مالی به جای رویکرد ضدسیکلی و تلاش برای هموارسازی سیکل‌های تجاری، همواره بر رفتارهای موافق سیکلی و تشدید کننده نوسانات و سیکل‌های تجاری تمرکز داشته و اعتبارات عمرانی دولت تحت تاثیر و تابعی از تغییرات درآمد های نفتی بوده است. سیف گفت: در سال ۱۳۹۱ همزمان با افت درآمدهای نفتی، دولت نسبت به کاهش قابل ملاحظه مخارج عمرانی اقدام کرده که خود از عوامل تشدید رکود و افت تولید ناخالص داخلی در این سال بوده است. وی افزود: دولت در زمان افزایش درآمدهای نفتی، نسبت به انبساط سیاست مالی و افزایش مخارج خود اقدام می‌کند و در زمان کاهش درآمدهای نفتی، مخارج خود را کاهش و سیاست مالی انقباضی را در پیش می‌گیرد و همزمان با این امر نیز برای جبران کاهش درآمدهای خود به افزایش مالیات‌ستانی روی می‌آورد که خود زمینه‌ساز تعمیق و طولانی‌تر شدن دوره رکود می‌باشد. سیف با درخواست از دولت برای بازپرداخت بدهی خود به شبکه بانکی و وضع نکردن تسهیلات تکلیفی، گفت: در برون‌رفت از شرایط فعلی، دولت به عنوان

سیاستگذار مالی باید با خروج از سیاست‌های موافق سیکلی، به حالت مخالف سیکلی تغییر جهت دهد. هم زمان با این تغییر رویکرد، لازم است دولت ضمن احتراز از وضع تکالیف محدود کننده بر شبکه بانکی کشور، برنامه مشخصی را برای بازپرداخت بدهی خود به نظام بانکی ارائه کند و بدین وسیله زمینه خروج از تنگنای اعتباری موجود در شبکه بانکی و بهبود تامین مالی اقتصاد را فراهم سازد.

رئیس کل بانک مرکزی راهکار موجود درخصوص تامین منابع دولت برای بازپرداخت بدهی خود به شبکه بانکی را ایجاد بازار بدهی و استقراض دانست و تصریح کرد: در کشورهای مختلف، سیاست‌گذار مالی با استفاده از بازار بدهی و استقراض عمومی، سیاست ضد سیکلی را در پیش می‌گیرد.

وی گفت: متأسفانه این رویه در اقتصاد ایران به خوبی عملیاتی نشده است و در مقابل ترجیح دولت‌ها عمدتاً معطوف به استفاده از منابع نظام بانکی بوده است. سیاست‌گذار مالی به دلیل سهولت استفاده از منابع نظام بانکی و عدم تعهد دولت به بازپرداخت بدهی‌های ایجاد شده در سررسید تعیین شده، در عمل علاقه‌ای به استفاده از ابزارهای متداول و مرسوم تامین مالی دولت در سایر کشورهای دنیا نداشته و حتی در عمل یک بازار بدهی کوچک و یا متوسط را راه‌اندازی نکرده است. سیف گفت: توصیه سیاستی بانک مرکزی برای برون رفت از شرایط موجود این است که دولت علاوه بر استفاده از ابراز مالیاتی غیر همسو با سیکل‌های تجاری با ایجاد بازار بدهی زمینه برای تامین مالی مناسب هزینه‌های دولت فراهم سازد. سیف با اشاره به اهمیت بازار بدهی در حل مشکل تنگنای اعتباری کشور، گفت: مشکلات و تنگنای اعتباری حاکم بر نظام بانکی کشور که طی سال‌های اخیر و تحت تاثیر تحولات اقتصادی در کشور بر بخش واقعی اقتصاد و بازار پول و سرمایه و همچنین وضع مالی دولت ایجاد شده‌است لزوم تغییر اصلاح رویکردها به نظام پولی و مالی کشور را نشان می‌دهد. وی گفت: مطالبات غیر جاری آشکار و پنهان شبکه بانکی، حجم بالای مطالبات بانک‌ها از بخش دولتی، بدهی دولت و شرکت های دولتی به پیمانکاران، رسوب اوراق مشارکت شرکت های دولتی در پرتفوی بانکها و وضعیت نامناسب بازار دارایی‌ها به ویژه املاک و مستغلات برخی از عوامل تنگنای اعتباری در کشور است که به انجام دارایی بانک ها منجر شده است. رئیس کل بانک مرکزی، لزوم اصلاح رویکردهای دولت در سیاست گذاری مالی و راه اندازی بازار بدهی در برنامه ششم را یادآور شد و گفت: با توجه به هدف‌گذاری رشد سالانه ۸ درصدی اقتصاد در برنامه ششم و نقش ۹۰ درصدی بازار پول در تامین مالی اقتصاد کشور، اصلاح رویکردهای دولتی در خصوص نظام سیاست‌گذاری مالی حائز اهمیت بوده و در این میان استفاده از ابزار بدهی به عنوان یکی از مکانیزم‌های تامین مالی دولت ضمن کمک به حرکت دولت به سمت سیاست‌گذاری غیر همسو با سیکل‌های تجاری، زمینه کاهش اتکا بخش دولتی به منابع نظام بانکی را فراهم خواهد کرد که در این صورت توان اعتباردهی شبکه بانکی برای حمایت موثرتر از بخش غیر دولتی به عنوان موتور محرکه اقتصاد جهت تحقق رشد اقتصادی هدفگذاری شده در برنامه ششم توسعه فراهم خواهد شد. ■

سیستم بانکی بدون تحریم

سوکل گنجوری

کارشناس اداره توسعه عملیات بانکی راه دور | شعبه شیراز | بانک خاور میانه

شعبه شیراز بانک خاورمیانه

و بانک‌ها در شرایطی قرار می‌گیرند که با توجه به اعتبار بانک مرکزی خواهند توانست منابع بیشتری از طریق فاینانس به کشور وارد کنند.

امکان تأسیس یا افزایش شعب خارج از کشور از دیگر زمینه‌هایی است که در صورت لغو تحریم‌ها، شبکه بانکی کشورمان می‌تواند فعالانه در آن نقش ایفا کند. چنین شعبی در جذب منابع، پرداخت تسهیلات با قیمت مناسب و تسهیل تبادلات ارزی بسیار مفید خواهند بود که نتیجه همه این‌ها افزایش درآمد‌ها بانک‌ها است و مسائلی نظیر رتبه‌بندی بانک‌ها و عضویت بانک‌ها در ICC و کارت‌های مُستر* و کارت‌های اعتباری مجموعه خدماتی است که در زمان رفع تحریم‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. همچنین سیستم سوئیفت جهت سرعت بخشیدن به انجام معاملات ارزی و جلب رضایت مشتریان و هماهنگی تمام عملیات ارزی در سطح جهانی مورد توجه واقع می‌گردد در نهایت بانک مرکزی می‌تواند با استفاده از ابزارهای پولی و در کنار آن ابزارهای مالی به سرعت بخشی از خروج از رکود و ایجاد رشد اقتصادی کمک شایانی کند. از دیگر مواردی که بعد از لغو تحریم‌ها مسورد توجه قرار می‌گیرد اهمیت سرمایه‌گذاری خارجی است. سرمایه‌گذاری در هر کشوری پس از مالکیت خصوصی دارای بیشترین اهمیت است. سرمایه‌گذاری از یک سو اشتغال‌زاست و از سوی دیگر موجب افزایش تولید و عرضه کالاها می‌شود و بدین وسیله از هدر رفتن منابع و افزایش قیمت‌ها جلوگیری می‌کند این مساله ضمن کاستن از ضرورت افزایش مداوم یارانه‌ها امکان صادرات بیشتر و بهبود تراز پرداخت‌ها را فراهم می‌کند. سرمایه‌گذاری خارجی از یک امتیاز بزرگ برخوردار است. سرمایه خارجی به منزله یک تزریق بیرونی به اقتصاد داخلی است و از این‌بابت به علت وجود عامل تکاثری در اقتصاد چندین بار بیشتری از اصل سرمایه وارداتی می‌تواند اثر مثبت بگذارد. مزایایی که برای سرمایه‌گذاری خارجی پس از رفع تحریم‌ها می‌توان بیان کرد: امکان انتقال تکنولوژی پیشرفته، اشتغال‌زایی کارا، بین‌المللی شدن اقتصاد کشور، جذب واردات با هزینه‌های

کمتر، تکثیر مناسب بر نرخ ارز و توسعه متوازن سیاسی و اقتصادی است. هدف از پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی در کشور کمک به رشد و توسعه اقتصادی، افزایش فرصت‌های شغلی، اخذ و توسعه فن‌آوری و مهارت‌های مدیریتی و ارتقا کیفیت تولیدات و افزایش توان صادراتی کشور می‌باشد. سرمایه‌گذاری خارجی به دو روش طبقه‌بندی می‌شود. سرمایه‌گذاری مستقیم و ترتیبات قراردادی. که سرمایه‌گذاری در چارچوب ترتیبات قراردادی در کلیه بخش‌ها قابل انجام است و بازگشت سرمایه و منافع حاصله در این گونه سرمایه‌گذاری‌ها از محل عملکرد اقتصادی

طرح مورد سرمایه‌گذاری بدون اتسکا به تضمین دولت و بانک‌ها و شرکت‌های دولتی صورت می‌پذیرد. در نهایت می‌توان گفت همه چیز کیفیت اجرای برجام و تاثیر لغو تحریم بر اقتصاد گسترده بستگی دارد. لغو تحریم‌ها تاثیر مستقیمی بر سوددهی بانک‌ها و شرکت‌های صنعتی دارد و نقل و انتقال بین‌المللی را برایشان بسیار ارزان و ساده می‌کند. با لغو تحریم بانکی و به خصوص تحریم بانک مرکزی امکان افزایش فعالیت‌های تجاری در کشور ایجاد شده است. در این شرایط از طریق افزایش میزان صادرات و همچنین ورود بیشتر ارزهای خارجی به کشور قیمت دلار و یورو در بازار به قدری تعدیل می‌شود و این امر باعث بهبود روند اقتصادی در حوزه بانک و خدمات بانکی می‌شود. از سوی دیگر کاهش تحریم‌ها موجب افزایش مرادوات مالی و کاهش هزینه هسای تحمیلی بر بانک‌ها می‌شود و بر وضعیت گروه بانکی اثر مثبت می‌گذارد و کاهش تحریم‌ها در کنار مدیریت مناسب و برداشتن برخی قوانین دست و پاگیر دولتی می‌تواند موجب نمود آثار عینی و بهبود روابط بین‌المللی و رونق بازار بورس می‌شود. رفع تحریم‌ها تاثیر قابل توجهی در سودآوری بانک دارد و اقتصاد کشور با قدرت بیشتری به دوران شکوفایی در سطح بین‌المللی بازمی‌گردد و تعامل سازنده‌ای در عرصه مالی با سایر کشورهای دنیا برقرار می‌کند. ■

* mastercard

سید حامد واحدی

عضو هیات رئیسه اتاق ایران

از رکود خارج می‌شویم؟*

تعیین نرخ سود دستوری

یکی از مصادیق ناامیدکننده در مورد فضای کسب و کار کشور است. متاسفانه با وجود

تاکید بخش خصوصی در مورد به‌کارگیری روشی منطقی در تعیین نرخ سود، همچنان

دستورات و بخشنامه‌ها این نرخ را تعیین می‌کنند. بنابراین تا زمانی که به مکانیزمی منطقی نرسیم، نمی‌توانیم و نباید انتظار بهبود شرایط مالی کشور را داشته باشیم. نرخ سود بانکی یکی از پایه‌های خروج از رکود است.

دولت فعالیت‌های خود برای اجرای سیاست‌های خروج از رکود را آغاز کرده است. اما آمارهایی که در مورد فضای کلی اقتصاد کشور منتشر می‌شود، ترکیبی از شگفتی و ناامیدی را به فعالان بخش خصوصی هدیه می‌کند. نرخ رشد صنعتی منفی ۱۳/۱ درصدی برای فصل تابستان و از آن مهمتر افزایش نرخ بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۵ سال به عدد ۲۹ درصد نشان می‌دهد هم در رکود قرار داریم و هم وضعیت بنگاه‌های اقتصادی به دلیل تعدیل نیرو یا حداقل استخدام نیروی جدید بسیار وخیم است.

♦ آمارهای رسمی تایید می‌کند طی فصل تابستان میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای به کشور ۱۵ درصد کاهش یافته است. به این ترتیب حداقل در این فصل فرآیند توسعه‌ای در واحدهای صنعتی رخ نداده است. از سوی دیگر هزینه‌های مالی کارخانه های صنعتی و بخصوص خودروسازی‌ها ۵۰ درصد افزایش یافته است. به این آمارها اضافه کنید طی همین مدت میزان فروش برخی کارخانه‌ها و بخصوص خودروسازان بین ۸۰ تا ۹۰ درصد کاهش یافته و البته قدرت خرید مردم هم طی سه سال گذشته بیش از ۱۰ درصد تنزل پیدا کرده‌است. بنابراین چندین اتفاق نامطلوب به صورت هم‌زمان رخ داده است. اولاً: به هر حال در طرف تقاضا وضعیت نامطلوبی داریم. این شرایط تا پایان سال جاری هم بهبود پیدا نمی‌کند چراکه حتی با در نظر گرفتن دسترسی به نرخ تورم ۱۰ درصدی (که وعده داده شده) بازهم قدرت خرید تنها ۳ درصد تقویت می‌شود که نقش کلیدی در وضعیت خانوارها ندارد. حقوق و دستمزد هم طی این زمان روند صعودی ندارد. بنابراین ۲۱ میلیون خانوار ایرانی قرار نیست، سرمایه دار تر یا به عبارتی توانمندتر شوند.

ثانیاً: در طرف عرضه هم هیچ نشانه‌ای از وضعیت مطلوب وجود ندارد. انبارها مملو از کالا شده و توزیع کارت‌های اعتباری هم تکان قابل توجهی به بازار وارد نکرده‌است. همچنین باید در نظر داشت که به دلیل کاهش تقاضا قیمت کالاها به کف رسیده و عملاً تولیدکننده امکان کاهش قیمت را ندارد. در نظر داشته‌باشید که تولیدکننده ایرانی با قیمت دلار بالاتر از ۳ هزار و ۴۰۰ تومان و نرخ تورم ۱۵ درصدی کالای خود را تولید کرده است. با این شرایط اگر فرض را بر کاهش احتمالی قیمت دلار به دلیل صادرات بیشتر نفت و گشایش روابط بانکی در نظر بگیریم، احتمال کاهش قیمت‌ها وجود دارد ولی تولیدکنندگان در این شرایط زیان می‌بینند چراکه کالای خود را باید به قیمتی ارزان‌تر از نرخ تولید عرضه کنند. از سوی دیگر تولیدکنندگان با نرخ بهره بالای ۲۵ درصد از بانک‌ها تسهیلات دریافت کرده‌اند. همگی فعالان بخش خصوصی به خوبی می‌دانند که امروز در اقتصاد ایران هیچ فعالیت تولیدی با نرخ سود بالای ۳۰ درصد وجود ندارد. بنابراین فعال بخش خصوصی چگونه باید نرخ بهره ۲۵ درصدی یا حتی ۲۰ درصدی را پرداخت کند؟ در نتیجه دریافت کنندگان تسهیلات همچنان بدهکار بانک‌ها باقی می‌مانند و بانک‌ها هم برمیزان مطالبات مشکوک الوصلشان افزوده می‌شود. نتیجه این چرخه توقف پرداخت تسهیلات و دسترسی کمتر تولید به منابع بانکی می‌شود. در نهایت نیز توسعه کارخانه‌ها متوقف و ایجاد اشتغال سخت‌تر و سخت‌تر می‌شود. در چنین شرایطی تصور خروج از رکود اقتصادی کمی خیال پردازانه به نظر می‌رسد.

اما چه باید کرد؟ موضوع این است که امروز ما امیدواریم که با توجه به توافق هسته‌ای و بهبود روابط خارجی اتفاقات جدیدی در وضعیت اقتصاد کشور رخ دهد. بر همین اساس نه به برنامه‌های کوتاه مدت که به آینده‌ای دل بسته‌ایم که خودمان هم از محتوای واقعی آن اطلاع نداریم.

امروز اقتصاد ایران نه به برنامه‌ریزی کوتاه مدت که به اصلاح برخی ساختارهای اساسی نیاز دارد. به برخی از نیازها

می‌توان چنین اشاره کرد:

مبارزه با فساد: موضوع مبارزه با فساد بارها از سوی مقام معظم رهبری مورد تاکید قرار گرفته و تقریباً همگی مسئولان کشور هم آن را تایید کرده‌اند. نکته بسیار مهم در مورد فساد این است این پدیده شوم در نهایت منجر به توقف سرمایه‌گذاری در کشور شده‌است. سرمایه‌گذار داخلی ترجیح می‌دهد به جای اینکه خود را در هزارتوی نظام اداری گرفتار کند، دارایی‌های خود را به فعالیت به غیر از تولید منتقل کند. از سوی دیگر به طور حتم با توجه به شاخص ایران در این زمینه، هیچ سرمایه‌گذار خارجی نمی‌پذیرد که دارایی‌اش را وارد اقتصاد ایران کند. بنابراین تا زمانی که فساد از کشور ریشه کن نشود، نباید انتظار معجزه در سرمایه‌گذاری و توسعه را داشته باشیم.

حذف بروکراسی‌های زائد: قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار به همین دلیل آمده بود تا نظام اداری ایران را پایش کند ولی بخش خصوصی امروز درک کرده که این قانون بایگانی شده‌است. نظام اداری کشور نباید به مانعی برای کسب و کار بدل شود. انتظار سرمایه‌گذاری یا توسعه کسب و کارها در این شرایط قدری خوشبینانه است. بر همین اساس یکی از اولویت‌های ما باید بهبود مستمر محیط کسب وکار به صورت فوری باشد.

اصلاح نظام مالی کشور: تعیین نرخ سود دستوری یکی از مصادیق ناامیدکننده در مورد فضای کسب و کار کشور است. متاسفانه با وجود تاکید بخش خصوصی در مورد به‌کارگیری روشی منطقی در تعیین نرخ سود، همچنان دستورات و بخشنامه‌ها این نرخ را تعیین می‌کند. بنابراین تا زمانی که به مکانیزمی منطقی نرسیم، نمی‌توانیم و نباید انتظار بهبود شرایط مالی کشور را داشته باشیم. نرخ سود بانکی یکی از پایه‌های خروج از رکود است. نرخ بهره بالا یعنی عدم دسترسی تولیدکنندگان به منابع بانکی آن هم در زمانی که تولید بیش از هر دوره تاریخی دیگری به تسهیلات و سرمایه نیاز دارد.

بازنگری در قوانین کلی کشور: هنوز برای فعالان اقتصادی کشور سوالی کلیدی در مورد اقتصاد ایران باقی مانده‌است؟ قوانین سختگیرانه مالیاتی و تامین اجتماعی در دوران رکود براساس کدام منطق اقتصادی اجرایی می‌شود؟ اگر قرار به تشویق سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی به حضور مقتدرانه و امیدوارانه در اقتصاد ایران است، این قوانین چرا مورد بازنگری قرار نمی‌گیرند؟ شاید ایده مسئولان از اجرای این قوانین تامین حقوق طبقه متوسط به معنای کارگران زحمتکش و کارمندان باشند. اما همگی دلسوزان کشور می‌دانند که ورشکستگی و تعطیلی کارخانه‌ها بیش از هر گروهی به همین طبقه آسیب وارد می‌کند. امروز اولویت ما اشتغال است و نباید فراموش کنیم که تسهیل شرایط برای سرمایه‌گذاری چقدر اهمیت دارد. ایده خروج از رکود اقتصادی با اجرای بسته‌ها و سیاست‌های کوتاه مدت به نتیجه نمی‌رسد. در همین کشور و براساس منطق فعالان اقتصادی و اقتصاددانان برنامه‌هایی مانند اقتصاد مقاومتی تدوین شده است ولی ما همگی داشته‌های قبلی را بایگانی کرده‌ایم. اقتصاد مانند زنجیره‌ای پیوسته است. دولت‌ها نمی‌توانند نگاهی بخشی و کوتاه مدت داشته باشند و به انتظار نتایج تاریخی بنشینند. خروج از رکود رویا نیست و به طور حتم با وفاق جمعی برای اجرای برنامه‌های موثری مانند اقتصاد مقاومتی و توجه به مفاهیم اولیه اقتصادی به نتیجه می‌رسد. امروز هم درد را می‌دانیم و هم درمان را داریم. تنها امیدواریم به داشته‌های خودمان بی‌اعتنا نباشیم. ■

* منتشر شده در پایگاه اینترنتی خبرآنلاین در تاریخ ۱۳۹۴/۹/۳

بانک‌های کشور اگر در سرزمینی با انضباط مالی فعالیت می‌کردند هر کدامشان بارها از نفس‌افتاده بودند. این هم از ویژگی‌های عجیب کشور ما است که بنگاه‌های پر ریسکی مانند بانک‌های تجاری با آمار نگران‌کننده هنوز به کارشان ادامه می‌دهند. با این‌که دولت فعلی واقعیت‌های نظام بانکی کشور را به‌خوبی مشاهده می‌کند و به نظر می‌رسد دغدغه اصلاح آن را نیز دارد ولی جامعه‌ای که هر روز به عنوان مشتری در تعامل با بانک‌ها است، موج ویرانگر بلندی را که جلوی ساحل اقتصادی کشور قد علم کرده است، نمی‌بیند.

◆ ۹۰ هزار میلیارد تومان از وام‌هایی که شبکه بانکی پرداخت کرده است غیرجاری شده‌اند یعنی علی‌رغم این‌که تسهیلات سررسید نشده و بانک آن را تمدید نکرده است، تسهیلات تسویه نشده و وام گیرنده اصل و سود را برنگردانده است. اگر بانکی یک ویژگی «نسبت تسهیلات غیر جاری» دو رقمی را داشته باشد کافی است تا وضعیت بانک مرز هشدار را رد کند و بانک مرکزی را وادار به مداخله نماید. طرفه آنجاست که بانک‌هایی که با مشکل انبوه تسهیلات غیرجاری دست و پنجه نرم می‌کنند یکی یا دو تا نیستند. همه بنگاه‌ها باید به صف باشند.

از ۳۴۰ هزار میلیارد تومان تسهیلاتی که سال گذشته شبکه بانکی اعطا کرده ۲۵۰ هزار میلیارد تومان تمدید تسهیلات قبلی بوده است. قسمت زیادی از تمدیدها به‌دلیل خوش حسایی وام گیرنده‌ها و تمایل بانک‌ها به تداوم همکاری با ایشان بوده است. اما مشخص نیست چه قسمتی از آن مربوط به تقسیط تسهیلات معوق قبلی است. اثر زیان‌بار پدیده استمهال آن‌جاست که آمارها را مخدوش کرده و به صورت صوری ترازنامه بانک‌ها را تمیز می‌کند.

قسمت دیگر، مشکلات مربوط به سرمایه‌گذاری‌های بانک‌ها است. همه جای دنیا بانک‌های تجاری را از سرمایه‌گذاری مستقیم در املاک و شرکت‌ها منع می‌کنند ولی مدیران ارشد بانکی کشور همچنان تصور می‌کنند چون پول در چنته دارند وظیفه آبدانی کشور مستقیماً بر دوش ایشان گذاشته شده و به این مسئله ساده فکر نمی‌کنند که پولی که در اختیار دارند نه ارثه پدری بلکه پس انداز مردمی است که به اعتماد بانک سرمایه‌شان را به دست ایشان سپرده‌اند. افت شدید جهانی قیمت مواد و کالا مانند سنگ آهن، فلزات، نفت و محصولات پتروشیمی، شرکت‌های زیرمجموعه بسیاری از بانک‌ها را در تنگنا قرار داده و آن همه سرمایه‌گذاری که در سال‌های اوج قیمت مواد و کالا صورت گرفته بود را پودر کرده است. رکود بازار املاک هم باعث شده بانک‌هایی که نقش خود را تا شرکت‌های انبوه ساز تقلیل داده‌اند گرفتار شوند.

نا توانی بانک‌ها در تطبیق ریسک و سررسید دارایی‌ها و بدهی‌شان باعث می‌شود وقتی در تنگنا قرار می‌گیرند به ترفند پانزی^۱ روی بیاورند؛ یعنی علی‌الحساب با گردش سپرده‌های مردم امورات خود را بگذرانند تا بلکه فرجی حاصل شود. نرخ‌های سود بالایی که بانک‌ها به مشتریان خود پیشنهاد می‌دهند در حالی که اسپرِد^۲ نرخ تسهیلات و هزینه پولشان را منفی می‌کنند خود گویای این مطلب است که بانک‌ها حاضرند ضرر کنند ولی نقدینگی لازم برای ادامه زندگی را تأمین کنند.

مشتریان بانک‌ها نیز نسبت به این نکته بی‌دقت هستند که سود بالاتری که دریافت می‌کنند در واقع صرفه ریسکی است که اختیار می‌کنند. در قانون پولی و بانکی، ورشکستگی بانک‌ها پیش‌بینی شده ولی در آن قانون و سایر قوانین مصوب، محلی برای جبران خسارت سپرده‌گذاران تعیین نشده است. اما تصور غالب در میان سپرده‌گذاران این است که بانک مرکزی سپرده‌های بانک‌های دارای مجوز را تضمین می‌کند. البته تصمیم به راه‌اندازی صندوق ضمانت سپرده‌ها خبر خوشحال‌کننده‌ای است که کمک می‌کند سپرده‌گذاران خرد از ورشکستگی بانک‌ها آسیب نبینند.

نرخ‌های سود واقعی بالایی که به سپرده‌ها پرداخت می‌شود گریبان بانک‌ها را گرفته و مانع نفس کشیدن این تشکیلات کم رقم می‌شود و آثار ناامیدکننده آن به سایر بنگاه‌های اقتصادی نیز تسری پیدا می‌کند. کاهش نرخ‌های سود بین بانکی که مولود مداخله بانک مرکزی بوده است از یک طرف موجب مسرت است زیرا کمک می‌کند شیخ نرخ‌های سود بالا از روی سر بانک‌ها دور شود. ولی از سوی دیگر نگران‌کننده است زیرا بانک مرکزی قسمتی از ریسک‌های بانک‌ها را سسمت خود می‌کشد. معاوضه جریمه‌های بدهی به بانک مرکزی با تسهیلات با نرخ بهره پایین و کاهش سپرده قانونی به نوعی سیاست پولی انبساطی است که طبق تعالیم کینز^۳ در کوتاه مدت موجب گشایش است ولی صورت مسئله را پاک نمی‌کند. باید بپذیریم مدیریت بانک‌های کشور اقتصادی نیست و دوباره پول‌های مردم را خرج تشکیلات بی در و پیکر خود می‌کنند و مصیبت چند صباحی دیرتر دوباره گریبان بانک‌ها را می‌گیرد.

اما چاره کار، بالا بردن سطح آگاهی مردم است. کسانی که بی‌محابا در هر خرابه‌ای سرمایه‌گذاری می‌کنند باید بدانند پول عزیزتر از جان خود را نزد چه ناواردهایی گذاشته‌اند. بدین ترتیب صورت‌های مالی بانک‌ها را بیشتر بررسی می‌کنند و فریب بزک و آرایش هر دکانی را نمی‌خورند. اگر هم ریسک بالایی برداشتند پای مکافاتش می‌ایستند. دولت هم باید اطلاعات روشن و شفاف به آحاد جامعه بدهد تا عرصه مناسبی برای تصمیم‌گیری هر واحد عقلایی فراهم کند. بدین ترتیب بانک‌های ضعیف محدودتر شده و فرصت کمتری برای هدردادن سرمایه‌های مردم خواهند داشت. در نهایت یکی دو تایی از آن‌ها هم ورشکست می‌شوند، ویرانی که لازمه رشد اقتصاد کشور است. ■

پول‌های

پولشویی یکی از شریان‌های تجارت مجرمانه جهانی است که ناشی از فعالیت‌های اقتصادی ناسالم بوده و نقش اساسی آن، ترغیب یا تسهیل فعالیت بزهکاران یا تقویت جرایم سازمان‌یافته است. این پدیده تهدیدی جدی علیه اقتصاد ایران و جهان محسوب می‌شود و فعالیت در بخش‌های خصوصی، دولتی و تعاونی را از مسیر اصلی خود خارج و به یک شریان ناصحیح بدل می‌گرداند.

◆ پولشویی را عموماً عارضه‌ای ثانوی و متقارن با جرم مستند مانند قاچاق مواد مخدر، سرقت، کلاهبرداری، تحصیل مال نامشروع از طریق اختلاس و سایر جرایم سازمان‌یافته می‌دانند.

به موجب ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶، جرم پولشویی عبارت است از:

الف. تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم بدست آمده باشد.

ب. تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان‌کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به اینکه بطور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.
ج. اخفاء یا پنهان یا کتمان‌کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.^۱

پولشویی به‌ دوران اوج فعالیت‌های گنگستری در آمریکا منتسب می‌گردد که مشخص‌ترین شبکه آن را فردی به نام الفونس گابریل کاپون «Alphonse Gabriel Capone» رهبری می‌کرد. شبکه آل کاپون درآمدهای حاصل از قمارخانه‌های بزرگ و متعدد سراسر ایالات متحده آمریکا و همچنین عواید حاصل از قاچاق اسلحه، مواد مخدر، اخاذی، عملیات ترورستی، گروگان‌گیری و نظایر آن را در تاسیس چندین رخشوی‌خانه بسیار بزرگ در شهرهای ایالات متحده سرمایه‌گذاری کرده و به این وسیله منشاء پول‌های خود را تغییر دادند. این شبکه سپس درآمدهای حاصل از رختشوی‌خانه‌ها را با عناوین سپرده‌گذاری، سرمایه‌گذاری، خرید و فروش اوراق بهادار، وارد چرخه بازار واقعی اقتصاد و یا موسسات مالی و بانک‌ها کرده و منافع حاصل از آن را به سمت بازارها و نهادهای مالی سوق می‌دادند. بدین ترتیب منشاء پول‌های غیرقانونی مزبور مخفی‌گردیده و طبیعتاً اسناد و مدارکی که برای تصدیق منشاء جرم و در نتیجه مصادره قضایی دارایی‌های مزبور بایستی ارائه می‌شد، در دست نبود و در نتیجه تعقیب قضایی میسر نبود.

فرآیند پولشویی عمدتاً از طریق استفاده از بازارهای مالی غیررسمی که نزد هیچ سازمانی ثبت نشده و به صورت زیرزمینی کار می‌کنند تشکیل می‌شود و شیوه‌های آن به نوع سیستم اقتصادی، قوانین و مقررات کشورها بستگی دارد. پولشویان به منظور تطهیر اموال خود از نظام بانکی، بازار اوراق بهادار، بازار ارز، شرکت‌ها و مؤسسات بیمه و مؤسسات غیرمالی استفاده می‌کنند و با چرخش پول‌های کثیف در این بازارها، منشاء آن را مخفی می‌کنند.

انواع پولشویی:

الف. پولشویی درونی: شامل پول‌های کثیف بدست آمده از فعالیت‌های مجرمانه و انجام شده در داخل خاک یک کشور، که در همان کشور نیز شسته می‌شود.

ب. پولشویی صادرشونده: شامل پول‌های کثیف بدست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در داخل خاک یک کشور، که در خارج از آن تطهیر می‌شود.
ج. پولشویی واردشونده: شامل پول‌های کثیف بدست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در سایر نقاط جهان، که در داخل یک کشور مفروض شسته می‌شود.

د. پولشویی بیرونی: شامل پول‌های کثیف بدست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در سایر کشورها، که در خارج از کشور نیز شسته می‌شود.

مراحل پولشویی^۲:

مرحله اول جایگذاری (placement): اولین مرحله از فرآیند پولشویی، جایگذاری یا تزریق عواید از فعالیت‌های مجرمانه به شبکه مالی رسمی با هدف تبدیل عواید از حالت نقدی به ابزارها و دارایی‌های مالی است.

ناپاک

هادی سهرابی

کارشناس مدیریت‌حقوقی |بانک خاورمیانه

مرحله دوم لایه چینیسی (layering): در روند لایه‌چینی کردن اولین تلاش برای پنهان‌سازی یا تغییر شکل منبع مالکیت سرمایه‌ها از طریق ایجاد لایه‌های پیچیده معاملات مالی است که مانع ردیابی و حسابرسی می‌شود. هدف لایه‌چینی جدا نمودن پول‌های غیرقانونی از منبع جرم است که عمدتاً با ایجاد شبکه‌ای پیچیده از معاملات مالی با قصد پنهان‌سازی از هر گونه روند حسابرسی همچون منبع مالکیت وجوه صورت می‌گیرد. این امر متضمن انجام دادن عملیاتی مانند حواله وجه سپرده شده نزد یک مؤسسه مالی به مؤسسه دیگر، یا تبدیل سپرده نقدی به اسناد پولی دیگر (سهام و چک‌های مسافرتی) است.

مرحله سوم ادغام (integration): آخرین مرحله در فرآیند پولشویی ادغام یا فراهم کردن پوشش ظاهری مشروع و توجیه قانونی برای عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است. چنانچه مرحله لایه چینی با موفقیت انجام شود عواید شسته شده با استفاده از طرح‌های ادغام، به نحوی وارد جریان اصلی اقتصادی می‌شود که بازگشت به سیستم مالی، وجوه شکل و ظاهری قانونی یافته است. با انجام این مرحله، تشخیص قانونی یا غیرقانونی بودن ثروت بسیار مشکل می‌شود.

پیشنهادات جهت مبارزه با پولشویی^۳

- ابتدا باید نحوه معاملات اقتصادی را شفاف و نحوه نظارت‌ها را قانونمند کرد.
- شبکه بانکی باید درآمدهای کلان را مورد بررسی قرار داده و برای مشخص شدن منشاء آن مراجع ذیصلاح را مطلع کند.
- یک رژیم حقوقی جامع و در عین حال سختگیرانه جهت مبارزه با پولشویی پایه‌ریزی شود.
- تدوین نظام حسابداری و استانداردهای مناسب در مدیریت مالی و اصلاح سیستم مالیاتی در رابطه با فرار مالیاتی.
- عدم فروش ارز، اوراق بهادار، چک‌های مسافرتی به مشتریانی که برای بانک شناخته شده نیستند.
- جلوگیری از فعالیت مؤسسات اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه که بدون مجوز بانک مرکزی اقدام به فعالیت‌های مالی می‌کنند.

نتیجه‌گیری:

پولشویی لزوماً به عواید بدست آمده از فعالیت‌های مجرمانه در آن کشور محدود و منحصر نمی‌شود، بلکه ممکن است جرم منشاء پولشویی در کشور دیگری باشد. از این رو برخی از کشورها به اشتباه اینگونه فکر می‌کنند که ورود این وجوه به کشورشان موجب رونق اقتصادی شده و منابع مالی لازم را برای تأمین مالی پروژه های عمرانی فراهم می‌کند.

از جمله آثار پولشویی را می‌توان انتفاع مرتکبین پولشویی، افزایش تصنعی قیمت‌ها، ایجاد و تداوم رقابت ناعادلانه، تغییر در واردات و صادرات، تاثیر منفی بر روی تولید درآمد و اشتغال، کاهش رفاه بخش عمومی، تغییر در تقاضای پول و نرخ ارز و نرخ سود بانکی، افزایش اعطای اعتبارات، افزایش جریان ورود و خروج سرمایه، تاثیر منفی بر روی رشد اقتصادی، ایجاد موانعی برای خصوصی‌سازی، تغییر در سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، افزایش فساد در بخش مالی نام برد. عدم مبارزه با پولشویی موجب شیوع بیشتر جرایم شده و تمایل به سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مولد را کاهش داده و موجب تضعیف بنیان‌های اقتصادی کشور از جمله بخش اقتصاد کلان، بخش واقعی، بخش عمومی، بخش مالی و پولی و دیگر بخش‌های اقتصادی می‌گردد. ■

^[1] دفتر بررسی‌های اقتصادی، تعاریف، مفاهیم، آثار و پیامدهای پولشویی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تیرماه ۱۳۸۲، مرداد و شهریورماه ۱۳۸۲

^[2] جباری، محمد، گونه‌های پولشویی و آثار آن بر اقتصاد (گروه پژوهشی اقتصاد مهرماه ۱۳۸۷)

^[3] حسینیعلی بهرام زاده و حسین شریعتی، روش‌های مبارزه با پولشویی، تدبیر، شماره ۱۴۹، ۱۳۸۳

عملکرد شفاف برای رونق داد و ستد

|تحریریه آفتاب خاورمیانه|

دکتر حسینی مقدم

دکتر بینا

دکتر عقیلی کرمانی

آقای جوادی

آقای نورمحمدی

◆ بانک خاورمیانه نخستین نشست تحلیلگران بانک‌های بورسی را برگزار کرد

برگزاری این نشست تشکر و در مورد دلایل برگزاری جلسه توضیحاتی ارائه کرد.

بانک خاورمیانه که در اواخر اسفند سال ۱۳۹۳ از فرابورس به بورس منتقل شده، اولین "آنالیست دی" بانک‌های بورسی را با همکاری کانون کارگزاران و شرکت بورس و اوراق بهادار تهران برگزار کرد. جمعی از کارگزاران و کارشناسان با مدیران ارشد بانک خاورمیانه جلسه‌ای تحلیلی برگزار کردند که طی آن ضمن اطلاع از پیشینه و استراتژی، برنامه‌های اجرایی، بررسی صورت‌های مالی و آخرین وضعیت بانک، سوالات متعددی را مطرح کردند تا با آشنایی بیشتر از کیفیت عملکرد بانک بهتر از گذشته قادر به تصمیم‌گیری در زمینه معاملات سهام بانک خاورمیانه در بورس باشند. جلسه تحلیلی بانک خاورمیانه روز چهارشنبه ۲۵ آذر از ساعت ۱۴ الی ۱۷ با حضور مدیران سازمان بورس، تحلیلگران بورسی و نمایندگان شرکت‌های کارگزاری در محل ساختمان مرکزی این بانک برگزار شد.

در ابتدای این نشست آقای دکتر پرویز عقیلی کرمانی، مدیرعامل بانک خاورمیانه ضمن سخنان کوتاهی به میهمانان خوش آمد گفت و ابراز امیدواری کرد که برگزاری این نشست‌ها بتواند علاوه بر ایجاد دید بهتر نسبت به بانک خاورمیانه و فعالیت‌هایش، به رونق هرچه بیشتر بازار بورس و آشنایی شرکت‌های کارگزاری با بنگاه‌های موفق اقتصادی کمک کند.

سپس دکتر حسینی مقدم مدیر امور ناشران سازمان بورس و اوراق بهادار تهران از بانک خاورمیانه به‌خاطر اعلام کرد و افزود: بانک خاورمیانه همواره در نظر دارد تا

در شاخص‌های عنوان شده در میان سه بانک برتر کشور قرار داشته باشد.

بعد از معاون مالی، آقای دکتر بینا؛ مدیر ریسک بانک خاورمیانه در گزارشی به روند تاسیس بانک خاورمیانه از ابتدا تا کنون و پیشرفت‌های بانک، اشاره کرد. وی موسسین بانک را افراد خوشنام صنعت و تجارت ایران معرفی کرد و افزود: هدف بانک خاورمیانه توسعه شبکه شعب نیست بلکه هدف ما ارائه خدمات گسترده به مشتریان موفق شرکتی است. او اضافه کرد که برندهای معروف بخش خصوصی از مشتریان بانک هستند و بانک خاورمیانه به همکاری با این شرکت‌ها افتخار می‌کند. جوادی در بخش دیگری از سخنانش مزیت رقابتی بانک خاورمیانه را نیروی انسانی ارزشمند توصیف کرد. قائم‌مقام مدیر عامل بانک خاورمیانه از سرمایه‌گذاری وسیع بانک در حوزه فناوری اطلاعات و توسعه خدمات غیرحضوری خبر داد.

سپس آقای نورمحمدی معاون مدیرعامل بانک خاورمیانه در امور مالی آمارهایی را در مورد وضعیت مالی بانک و رویه‌های معمول برای پایش سود و زیان بیان کرد. معاون مالی بانک خاورمیانه از تهیه گزارش‌های روزانه برای پایش سود و زیان بانک خبر داد. وی با ارائه جدول‌هایی از آخرین صورت‌های مالی و موارد مهم قابل مقایسه با ۱۶ بانک دیگر، رتبه بانک خاورمیانه را در بازده سرمایه رتبه دوم با ۲۱ درصد، در بازده دارایی‌ها رتبه دوم با ۲/۳ درصد، در نرخ رشد تسهیلات رتبه دوم با ۶۲ درصد و در نسبت مطالبات غیرجاری به کل مطالبات، رتبه دوم اعلام کرد و افزود: بانک خاورمیانه همواره در نظر دارد تا

I. Analyst Day

سارا پیشداد
کارشناس حوزه قائم‌مقام مدیرعامل بانک خاورمیانه

نشست تحلیلگران چیست

آنالیست دی (Analyst Day) یک جلسه سالانه است که توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و با دعوت از تحلیلگران بازار سرمایه برگزار می‌شود. در این جلسه مدیران شرکت، اطلاعاتی در زمینه موضوعات مختلف شرکت و آینده آن ارائه می‌کنند. همچنین مدیران می‌توانند در این جلسه به سوالات تحلیلی گران و سرمایه‌گذاران حاضر پاسخ دهند. تشکیل آنالیست دی که به نام آنالیست میتینگ (Analyst Meeting) هم شناخته می‌شود، به منظور افزایش شفافیت در بازار سرمایه، ضروری است و به روشن‌تر شدن صورت‌های مالی و فضای کسب و کار شرکت برای جامعه سرمایه‌گذاری کمک خواهد کرد. این راهی است که دنیا برای افزایش شفافیت در بازار اوراق بهادار می‌پیماید و به همین دلیل این جلسات طی سال‌های اخیر در بسیاری از بورس‌های دنیا الزامی شده است.

همه معامله‌گران سهام و حتی تحلیلگران بازار اوراق با درآمد ثابت و سهامداران نهادی بزرگ که اتفاقات شرکت را پیگیری می‌کنند. از طرفی نشست‌های مذکور فرصت خوبی است تا سهامداران بالقوه شناسایی شوند، به همین دلیل از این گروه‌ها نیز دعوت می‌شود. رسانه‌های مالی و اقتصادی نیز در فهرست مدعوین هستند؛ همچنین معمولاً ویدئو از ارائه مدیران تهیه و از طریق سایت شرکت اطلاع‌رسانی می‌شود.

بر اساس مطالعات، مدیرعامل و بالاترین مقام مالی از اشخاص ضروری هستند که در جلسات باید حضور داشته باشند؛ حتی اگر در جلسه مطالبی برای ارائه نداشته باشند. ۷۰ درصد از تحلیلگران و سرمایه‌گذاران عقیده دارند که مدیر بخش کسب و کار (اقتصادی) و ۵۳ درصد نیز اعتقاد دارند که مدیر بخش بازاریابی باید در جلسه حضور داشته باشد. این در حالیست که در ۶۰ درصد از این جلسات، مدیران عامل و بالاترین مقام مالی شرکت‌ها در جلسات حضور داشتند و در ۳۶ درصد نیز مدیران ارشد حضور داشتند.

بر اساس آمار موجود نظرسنجی در مورد ساختار این کنفرانس‌ها، ۸۴ درصد اعتقاد دارند که دسترسی به مدیران و ۶۴ درصد، بیان استراتژی‌ها و نوآوری‌های شرکت در این جلسه ضروری است. چشم‌انداز آتی و گزارش‌های سال جاری شرکت نیز از اهمیت ۴۶ و ۴۰ درصدی برخوردار است. علاوه بر این، ۸۳ درصد از مصاحبه‌شوندگان ترجیح می‌دهند جلسه پرسش و پاسخ پس از شنیدن مطالب هر ارائه‌کننده باشد و ۱۷ درصد نیز اعتقاد داشتند قراردادن جلسه پرسش و پاسخ باید صرفاً در پایان جلسه باشد.

در بازار سرمایه ایران نیز برگزاری آنالیست دی به عنوان الزامی تازه و با هدف کمک به شفافیت و عمق بازار صورت گرفته است به‌طوری که تاکنون بیش از ۱۰ شرکت بزرگ^۱ حاضر در بورس تهران چنین جلساتی را برگزار نموده‌اند.^۲

بر اساس مطالعات انجام شده، بیش از ۶۴ درصد از شرکت‌های بزرگ در ایالات متحده، نشست خبری برگزار می‌کنند. این نشست فرصتی است برای تیم مدیریتی تا توانایی مدیران شرکت را نشان دهد و همچنین عامل ایجاد اعتماد در تیم مدیریتی برای امور اجرایی است. این جلسات می‌تواند تصویری مناسب از چشم‌انداز، عملیات و اعداد مرتبط به شرکت‌ها را در ذهن سرمایه‌گذاران ارائه نماید. حتی شرکت می‌تواند دستاوردهای جدید را در این نشست معرفی کند و معمولاً مدیران مرتبط با بحث‌های جدید نیز در جلسه حضور می‌یابند.

سخنران اول جلسه مدیرعامل شرکت خواهد بود که به طور کلی به آخرین گزارش عملکرد شرکت می‌پردازد و بیشتر به ویژگی‌های کیفی اشاره می‌کند. سپس نوبت به بالاترین مقام مالی شرکت می‌رسد تا به تفصیل سطر به سطر اقدام صورت‌های مالی را توضیح دهد و صرفاً به بیان آنها به صورت درصدی اکتفا نمی‌کند و حتی آنها را با اقدام

برخی از شرکت‌های بزرگ دنیا این جلسات را با استفاده از وب‌کست و پادکست برگزار می‌کنند تا طیف بزرگی از افراد در سرتاسر دنیا بتوانند در این جلسات به صورت مجازی حضور داشته باشند که این موضوع اهمیت این جلسات را برای فعالان بازار سرمایه نشان می‌دهد. نشست با تحلیلگران یکی از متداول‌ترین سیستم‌های برقراری ارتباط و مورد انتظارترین آن است و شرکت‌ها در این نشست جزئیات بیشتری از عملکرد مالی خود ارائه می‌کنند. این نشست‌ها توسط بیشتر شرکت‌های بزرگ برگزار می‌شود.

در ایالات متحده پس از تصویب قانون افشای کامل تقریباً هر شرکتی اینگونه نشست‌ها را برگزار می‌کند و این موضوع تنها به شرکت‌های بزرگ خلاصه نمی‌شود. تشکیل چنین جلساتی یکی از موثرترین و کاراترین روش‌هایی است که مدیریت می‌تواند با استفاده از آن با بازار اوراق بهادار ارتباط برقرار کند. بدلیل همین اهمیت است که گاهی در برخی از شرکت‌ها سالانه ۴ کنفرانس خبری برگزار می‌شود.

بر اساس مطالعات صورت گرفته، بیش از ۵۱ درصد از تحلیلگران عقیده دارند بهتر است که زمان این نشست‌ها بیش از ۴ ساعت نباشد؛ در حالیکه ۲۹ درصد از سرمایه‌گذاران اعتقاد دارند که این نشست‌ها باید به قوانین و مبارزه با پولشویی را از جمله مواردی، تطبیق کرد که در بانک خاورمیانه رعایت می‌شوند. او با اشاره به رتبه‌بندی مشتریان اعتباری توسط مدیریت ریسک، تسهیلات پرداخت شده توسط بانک را منطبق بر رتبه ارائه شده توسط مدیریت ریسک بیان کرد. در ادامه نشست آقای دکتر عقیلی در پاسخ به سوالات حاضران ضمن اشاره به لغو بسیاری از تحریم‌ها ابراز امیدواری کرد این امر سبب رونق در بازار بورس شود. او با بیان اینکه بیش از ۴۲ تحریم مختلف بر ضد ایران وضع شده، از لغو ۱۸ تحریم از جمله اکثر تحریم‌های سازمان ملل و اتحادیه اروپا در هفته‌های ابتدایی اجرای برجام خبر داد. او همچنین با اشاره به کاهش بیش از ۲۵ درصدی تورم تاکید کرد که نرخ تورم در بسیاری از کشورها بین ۱ تا ۲ درصد است و ما باید نرخ تورم را تا این میزان کاهش دهیم تا شاهد یک رونق واقعی باشیم. او ضمن تاکید بر رعایت قوانین و دستورالعمل‌های بانک مرکزی توسط بانک خاورمیانه بر تهیه یک قانون ورشکستگی متناسب با شرایط اقتصادی ایران تاکید کرد. ■

در مورد زمان برگزاری این جلسات از منظر سرمایه‌گذاران، زمان‌های انتشار گزارش‌های عملکرد ۳ ماهه مناسب‌ترین می‌باشد. هرچند که برخی از سرمایه‌گذاران اعتقاد دارند که این نشست‌ها به زمان انتشار گزارش ۳ ماهه یا گزارش عملکردی شرکت‌های دیگر خیلی نزدیک نباشد؛ زیرا با زمان انتشار گزارش شرکت‌های دیگر تداخل پیدا می‌کند.

کسانی در این جلسات حضور می‌یابند عبارتند از

دوره قبل مقایسه می‌نماید و سرانجام مقادیر پیش‌بینی شده را مورد بررسی قرار دهد.

سرانجام مدیرعامل جلسه را به پایان می‌رساند. مدیرعامل در این مرحله درباره استراتژی‌ها و برنامه‌های سال بعد صحبت و موضوعاتی را بسا مخاطبان در میان می‌گذارد که چرا شرکت در این مقطع به این نکات توجه ویژه می‌نماید. پس از آن، نوبت به پرسش و پاسخ می‌رسد. سخنرانی‌ها معمولاً بیش از ۲۰ تا ۳۰ دقیقه نمی‌باشد.

در این جلسه مدیران به دیدگاه‌ها و نگرانی‌های تحلیلگران در مورد شرکت توجه می‌کنند. برای مثال افزایش شدید هزینه‌ها در دوره جاری، بدهی‌های خارج از ترازنامه یا اثربخش بودن یک دعوی خاص و... همچنین مدیریت شرکت به تحلیلگران و سرمایه‌گذاران اجازه صحبت می‌دهد اگر چه ممکن است فرصت کافی برای پاسخگویی به کلیه سوالات نباشد.

به این ترتیب اجرای نشست‌ها باعث می‌شود که مقدار زیادی از ریسک مورد تصور سرمایه‌گذاران و نگرانی‌های آنها کاسته شود.

در کل مزایای این نشست‌ها را می‌توان به صورت زیر خلاصه نمود:

- دریافت نظرات تحلیلگران نسبت به شرکت
- به روز آوری و آموزش مستقیم تحلیلگران از کسب و کار شرکت
- دریافت نگرش تحلیلگران به صنعت مورد نظر و رقبای شرکت
- اقداماتی که باید در آنالیست دی انجام شود تا این جلسه هر چه بیشتر مثرر باشد، عبارتند از:
- معرفی شرکت، زمینه فعالیت و محیط کسب و کار
- جمع آوری اطلاعات صنعت و رقبا از تحلیلگران
- جمع آوری نگرش‌های عملی به صنعت
- از داده‌های تاریخی برای تاکید بر مطالبی که ارایه می‌شود، استفاده گردد.
- از طرف دیگر اقداماتی که شرکت نباید انجام دهد نیز شامل موارد زیر است:
- مدیران شرکت در حضور تحلیلگران و سرمایه‌گذاران نباید عدم توافق خود را بروز دهند.
- مدیران نباید به سوالاتی که مطمئن نیستند پاسخ دهند.
- قوانین افشای اطلاعات باید کاملاً رعایت شود.
- چنانچه شرکت بخواهد اطلاعات منتشر نشده‌ای را در نشست خبری ارائه نماید که در گزارش عملکردهای دوره‌ای ارائه نشده، قبل از نشست یا همزمان با نشست باید اطلاعات مذکور را از طریق کدال یا رسانه‌ها منتشر نماید. ■

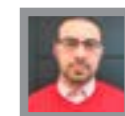
۱. آمار ذکر شده مربوط به سال ۱۳۹۳ می‌باشد.

۲. بورس پرسس (boursepress.ir)؛ ۰۰۲ - ۹۳/۱۲/۲۳ کد خبر: ۱۰۴۷۹

تصمیم فدرال

حسین سلطان آبادی

کارشناس تحقیقات اقتصادی | بانک خاورمیانه

نرخ وجوه فدرال (Federal Funds Rate) نرخ و وجه فدرال است که به نام نرخ بهره آمریکا شناخته می‌شود، مهمترین ابزار سیاست‌گذاری پولی فدرال رزرو یا همان بانک مرکزی آمریکاست. نرخ وجوه فدرال نرخ‌های است که بانک‌ها برای وام‌های خیلی کوتاه‌مدت به یکدیگر می‌پردازند و البته تغییرات این نرخ بر روی سایر نرخ‌های بهره در اقتصاد آمریکا تأثیر می‌گذارد. در ایران نرخ سود بازار بین بانکی مشابه همین ساز و کار را دارد. فدرال رزرو در نشست ۱۶ دسامبر ۲۰۱۵ پس از نزدیک به ۱۰ سال نرخ وجوه فدرال را از دامنه صفر تا ۰/۲۵ درصد به دامنه ۰/۵ تا ۰/۷۵ درصد افزایش داد. در این رابطه سؤالاتی مطرح‌اند: چرا نرخ بهره در آمریکا برای مدتی طولانی نزدیک به صفر نگه داشته شده بود؟ دلیل افزایش نرخ بهره آمریکا در این مقطع چیست و چه منافع یا مضراتی برای اقتصاد آمریکا می‌تواند داشته باشد؟ تبعات این تصمیم فدرال رزرو بر اقتصاد دیگر کشورها و جهان چگونه خواهد بود؟

بحران مالی

بحران مالی جهانی سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۷ مهمترین عامل کاهش نرخ بهره آمریکا محسوب می‌شود. مشخصه اصلی این بحران کاهش حجم نقدینگی در نظام بانکی و اعتباری است. این بحران با ترکیب حباب در بازار مسکن آمریکا آغاز شد و افراد بسیاری را از بازپرداخت اقساط وام‌هایشان ناتوان ساخت. واحدهای مسکونی این افراد نیز که به عنوان ضمانت وام‌هایشان در نظر گرفته شده بودند، پس از سقوط بازار مسکن با کاهش قیمت و میزان نقد ششوندگی مواجه شدند. به این ترتیب موجی از ورشکستگی و ادغام شرکت‌های اعتباری بزرگ به راه افتاد. این وقایع، توأم با انباشتگی روزافزون بدهی و بحران مالی ۱۳ تریلیون دلاری دولت فدرال، منتج به کسادی شدید اقتصادی و رکود بازارهای جهانی گردید. رشد اقتصادی آمریکا از ۲/۷ درصد در سال ۲۰۰۶ به ۱/۸ درصد در سال ۲۰۰۷، منفی ۰/۳ درصد در سال ۲۰۰۸ و در نهایت منفی ۲/۸ درصد در سال ۲۰۰۹ فروغلطید. نرخ تورم نیز از سطح ۳/۲ درصد در سال ۲۰۰۶ به ۲/۹ درصد در سال ۲۰۰۷ کاهش یافت و نهایتاً در سال ۲۰۰۹ به سطح منفی ۰/۴ درصد سقوط کرد. با شکل‌گیری بحران مالی در آمریکا نقدینگی بانک‌ها از گردش خارج شد و با افت تقاضا، نرخ‌های تورم و رشد اقتصادی روندی نزولی به خود گرفتند. در عکس‌العمل به این تحولات، فدرال رزرو سیاست‌های انبساطی پولی را در دستور کار قرار داد و در اواسط سال ۲۰۰۸ مرحله اول سیاست تسهیل مقداری (Quantitative Easing) را به اجرا گذاشت. کاهش نرخ بهره یکی از سیاست‌های انبساطی پولی است که با کاهش هزینه سرمایه، به رشد سرمایه‌گذاری و نهایتاً رشد اقتصادی کمک می‌کند. در شرایطی که نرخ تورم منفی بر اقتصاد حاکم می‌شود، ارزش واقعی بدهی افزایش می‌یابد و رکود تشدید می‌شود و این امر می‌تواند به شکل‌گیری مارپیچ تورم منفی منجر شود. در آمریکا از دسامبر سال ۲۰۰۸ تا اکتبر سال ۲۰۰۹ نرخ تورم صفر یا منفی بود و رشد اقتصادی که در سه ماهه دوم سال ۲۰۰۸ مثبت ۲ درصد بود، در سه ماهه سوم به منفی ۱/۹

درصد و در سه ماهه چهارم به منفی ۸/۲ درصد فرو افتاد. در نتیجه فدرال رزرو از دسامبر سال ۲۰۰۸ نرخ بهره را به صفر نزدیک کرد تا بتواند از عواقب رکود جلوگیری کند.

تقویت اقتصاد

با نزدیک کردن نرخ بهره در آمریکا به صفر و اجرای سیاست تسهیل مقداری - به عنوان یک سیاست غیرمتداول که همزمان با سیاست متداول خرید اوراق کوتاه مدت دولتی، خرید اوراق بلند مدت بانک‌ها را نیز در بر می‌گرفت - اقتصاد آمریکا به تدریج از رکود خارج شده و رشد اقتصادی به سطوح نزدیک به ۲ درصد رسید. نرخ بیکاری نیز که در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ تا سطح ۱۰ درصد بالا رفته بود، در ماه‌های پایانی سال ۲۰۱۵ به ۵ درصد رسید تا به سطوح قبل از آغاز بحران مالی بازگردد. به این ترتیب شرایط برای افزایش نرخ بهره در پایان سال ۲۰۱۵ فراهم شد. اما اقتصاد آمریکا چه منفعاتی از این اقدام کسب خواهد کرد؟

در وهله اول باید توجه داشت که رکود و نرخ بهره نزدیک به صفر شرایطی را در اقتصاد به وجود می‌آورد که اقتصاددانان آن را "دام نقدینگی" می‌نامند. در این وضعیت که نقدینگی به اندازه‌ای بالا و نرخ بهره به اندازه‌ای پایین است که تزریق پول جدید عملاً نمی‌تواند نرخ بهره را کاهش دهد، دولت اهم سیاست پولی برای خروج از رکود را از دست می‌دهد. به دلیل نرخ بهره بسیار پایین، سرمایه‌گذاران تمایلی به خرید اوراق قرضه نداشته و ترجیح می‌دهند که سرمایه خود را به صورت نقدی ذخیره کنند و در واقع تقاضای پول به بی‌نهایت میل می‌کند. این وضعیت در شرایط رکود اقتصادی ایجاد می‌شود و تزریق پول توسط بانک مرکزی هیچ بهبودی در شرایط نخواهد داد. بنابراین فدرال رزرو نمی‌تواند به طور مستمر نرخ بهره را پایین نگه دارد، چرا که در صورت بروز رکود دیگر ابزاری برای هدایت اقتصاد به سمت رونق نخواهد داشت.

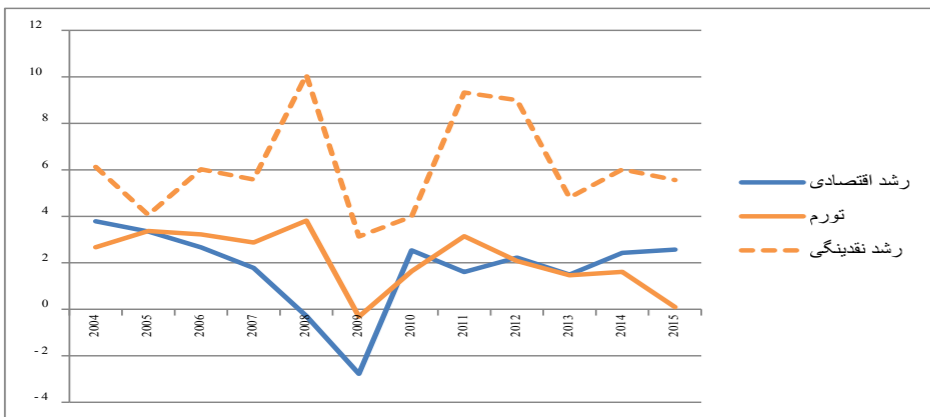
از سوی دیگر، نرخ بهره اسمی طبق اصل فیشر باید معادل نرخ بهره واقعی به علاوه تورم انتظاری باشد. در

شرایطی که اقتصاد آمریکا رو به رونق حرکت می‌کند، تورم انتظاری رو به افزایش می‌گذارد. در ماه دسامبر تورم آمریکا به ۰/۵ درصد رسیده و مردم انتظار دارند که در سال ۲۰۱۶ شاهد افزایش نرخ تورم باشند. بدین ترتیب نرخ بهره اسمی باید در اقتصاد آمریکا افزایش یابد. در غیر این صورت انگیزه پس‌انداز در خانوارهای آمریکایی کاهش خواهد یافت و منابع سرمایه‌گذاری محدود خواهند شد و رشد اقتصادی از این منظر لطمه خواهد دید.

نکته دیگر به میزان بدهی‌های آمریکا مربوط می‌شود. آمریکا در حال حاضر ۱۸/۸ تریلیون دلار، یعنی معادل ۱۰۵ درصد تولید ناخالص داخلی‌اش، بدهی عمومی دارد که از این منظر رتبه اول جهان را به خود اختصاص داده است. عمده‌ترین سرمایه‌گذاران روی بدهی آمریکا چین و ژاپن محسوب می‌شوند. در حال حاضر میزان بدهی عمومی آمریکا در مقایسه با رقم ۶۸ درصد سال ۲۰۰۸ نسبت به تولید، از رشد چشمگیری حکایت دارد که از سطح نازل نرخ بهره در آمریکا ناشی شده است. بنابراین

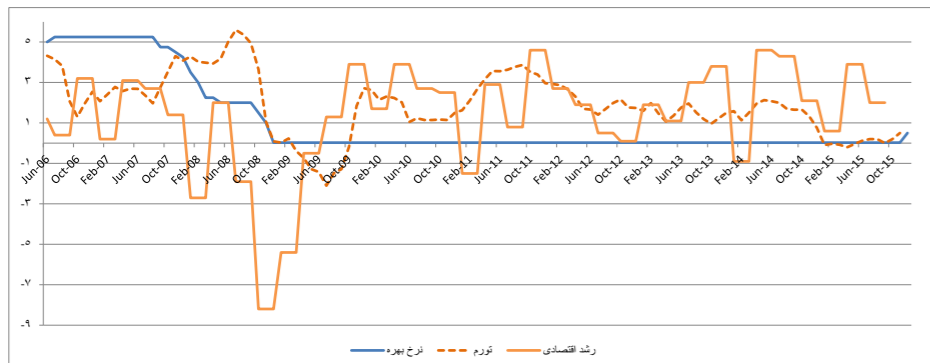
کاهش نرخ بهره یکی از سیاست‌های انبساطی پولی است که با کاهش هزینه سرمایه، به رشد سرمایه‌گذاری و نهایتاً رشد اقتصادی کمک می‌کند. در شرایطی که نرخ تورم منفی بر اقتصاد حاکم می‌شود، ارزش واقعی بدهی افزایش می‌یابد و رکود تشدید می‌شود و این امر می‌تواند به شکل‌گیری مارپیچ تورم منفی منجر شود.

رشد اقتصادی، تورم و رشد نقدینگی آمریکا ۲۰۰۶-۲۰۱۵ (درصد)

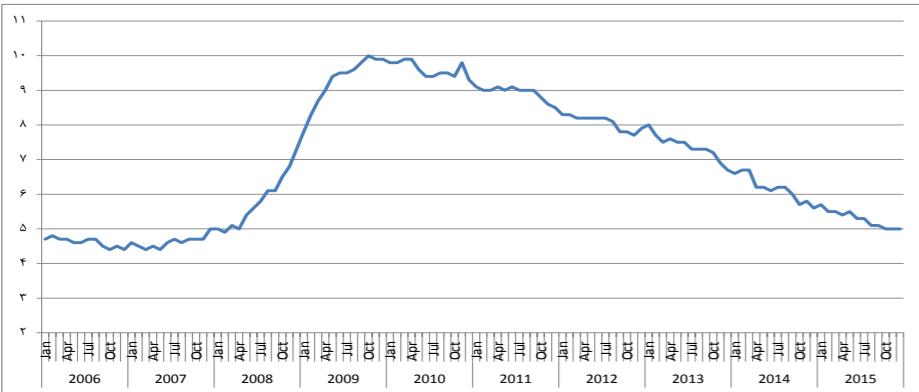
مأخذ: Economic Research, Federal Reserve Bank of St. Louis

رشد اقتصادی (فصلی)، نرخ بهره و نرخ تورم (ماهانه) آمریکا (درصد)

مأخذ: Bureau of Labor Statistics, United States Department of Labor

نرخ بیکاری آمریکا ۲۰۰۶-۲۰۱۵ (درصد)

مأخذ: Bureau of Labor Statistics, United States Department of Labor

افزایش نرخ بهره به کنترل این بدهی‌ها کمک خواهد کرد. بانک‌های آمریکا نیز از شرایط نرخ بهره نزدیک به صفر لطمه دیده‌اند، چرا که حاشیه سود بهره‌ای آنها که سهم قابل توجهی در سود آوری بانک‌ها دارد، محدود شده بود.

علاوه بر این موارد، افزایش نرخ وجوه فدرال می‌تواند به تقویت جریان ورود سرمایه به آمریکا کمک می‌کند.

تبعات جهانی

شاید در نگاه اول افزایش اخیر نرخ بهره در آمریکا بسیار اندک به نظر برسد و نتوان انتظار تحولات چشمگیر در اقتصاد جهان از این طریق را داشت. اما باید توجه داشت این آغاز مسیری است که فدرال رزرو در پیش گرفته است. با افزایش نرخ بهره در واقع قیمت دلار افزایش یافته و ارزش این ارز تقویت خواهد شد. اولین اثر تقویت دلار در بازار جهانی کالاهایی نمود خواهد یافت که به دلار معامله می‌شوند. با افزایش ارزش دلار قیمت طلا، فلزات اساسی و نفت در برابر دلار کاهش خواهد یافت. بنابراین کاهش قیمت در این بازارها به موازات تقویت نرخ دلار مورد انتظار خواهد بود. البته نفت اثر دوگانه‌ای از افزایش نرخ بهره آمریکا خواهد پذیرفت. اگرچه با تقویت دلار، قیمت نفت فشار کاهشی را در کوتاه مدت تجربه خواهد کرد، اما افزایش نرخ بهره هزینه سرمایه‌گذاری در منابع غیرمتعارف نفت را در آمریکا افزایش خواهد داد. به این ترتیب احتمال دارد در بلند مدت با کاهش سرمایه‌گذاری در منابع غیرمتعارف نفت در آمریکا، عرضه این کالا محدود شده و قیمت آن روندی صعودی را در پیش بگیرد. از سوی دیگر انتظار می‌رود با افزایش نرخ بهره در آمریکا، اقتصادهای نوظهور با خروج سرمایه‌ها از سوی سرمایه‌گذاران مواجه شوند. حفظ جریان سرمایه خارجی تا همین حالا یک چالش برای این کشورها بوده است. در حال حاضر بسیاری از آنها درگیر رشد کند و بدهی‌های فراوان‌اند. ■

اقدام دیروز موقعیت امروز

|تحریر به آفتاب خاورمیانه|

هنر شفاف اندیشیدن

The Art of Thinking Clearly

نویسنده: رولف دوبلی
مترجمان: عادل فردوسی پور، بهزاد توکلی،
علی شهروز
چاپ اول: بهار ۱۳۹۴
چاپ هشتم: پاییز ۱۳۹۴
نشر چشمه

Rolf Dobelli

توصیه می‌کنم این کتاب را اصلاً نخوانید چون بعد از آن خواهید دید که اغلب مسیرهای فکری و عملی که طی می‌کنیم مانند رانندگی‌هایمان در دسرسناز است. چه برای دیگران چه برای خودمان. ولی اغلب به این دردسرها و آسیب‌ها بی‌توجهی می‌کنیم.

به‌نظر می‌رسد خیلی از تصمیم‌هایی که می‌گیریم ناشی از بی‌حوصلگی باشند. مثلاً حوصله نداریم در ترافیک بمانیم پس مسییر ممنوع را انتخاب می‌کنیم. اما وقت داریم ماشین را سر و ته کنیم و با دنده عقب وارد خیابان شویم. در حالیکه ورود دنده عقب به مسیر ورود ممنوع باز هم خلاف است. بنابراین اگر حوصله ندارید که بفهمید چرا این مسیرهای اشتباه را می‌روید بهتر است اصلاً نه این کتاب را بخوانید نه این مطلب را. به همین شیوه‌ای که عادت کرده‌اید ادامه دهید.

تصمیم‌هایی که هریک از ما در گذشته گرفته‌ایم شکل‌دهنده مسیری بوده که ما را به این نقطه رسانده. وضعیتی که هم‌اکنون در آن هستیم. بدون شک بازنگری مسیر طی شده نشان خواهد داد که تمام این تصمیم‌ها و انتخاب‌ها نمی‌توانسته‌اند بدون خطا باشند. احتمالاً هنگام تصمیم‌گیری هزاران فکر از ذهنمان گذشته است. تأثیر بسیاری از حرف‌های اطرافیان گرفته‌ایم. به ذائقه جاری زمان ناخودآگاه اهمیت داده‌ایم، عقاید و آرمان‌هایمان در لحظه در تصمیم‌گیری بی‌تأثیر نبوده‌اند و همه اینها احتمال پایین بودن خطا در تصمیم‌گیری را کم می‌کند. کتابی که پیش روست، «هنر شفاف اندیشیدن» حاصل مطالعاتی در این باره است. این‌که در هر مقطع حساس و یا حتی تصمیم‌های روزمره چقدر قادریم متمرکز به موضوع و فارق از دام‌هایی که خطاهای جاری برایمان ایجاد می‌کنند مسأله را بررسی کرده و تصمیم بگیریم. عادل فردوسی‌پور که این کتاب را به همراه بهزاد توکلی و علی شهروز ترجمه کرده، از مثال خطا در زمین فوتبال استفاده می‌کند که خطاها اگر کنترل شده باشند،

گویندگان خبر را جدی نگیرا

دانش شوfer

ماکس پلانک پس از دریافت نوبل فیزیک در سال ۱۹۸۱ به تور علمی آلمان رفت و هرجا دعوت شده بود همان سخنرانی‌اش را درباره مکانیک کوانتوم ایراد می‌کرد. بعد از مدتی شوfer پلانک که سخنرانی او را از حفظ شده بود، به او گفت برای جلوگیری از این تکرار خسته کننده، اینبار پلانک نقش شوfer را بازی کند و شوfer به جای او سخنرانی کند. بعد از سخنرانی یکی از حضار سوالی از شوfer کرد و او هم در جواب گفت تعجب می‌کنم در شهر مدرنی مثل مونیخ چنین سسوال پیش‌یافتاده‌ای از من بپرسند شوfer من به این سوال پاسخ می‌دهد. به عقیده چارلی مانگر (Charlie Munger) دو نوع دانش وجود دارد: اول دانش واقعی. آن را در مردمی می‌بینم که زمان و تلاش فراوانی برای فهم یک موضوع صرف کرده‌اند. نوع دوم دانش شوfer است که مربوط به افرادی است که فقط وانمود می‌کنند بلدند دانشی که از آن حمایت می‌کنند مال خودشان نیست. آن‌ها طوطی‌وار کلمات را شیوا به زبان می‌آورند.

این کم‌مایگی در تجارت هم وجود دارد. هر چه شرکت بزرگ‌تر مدیرش شومن‌تر. برای از خودگذشتگی، وقار و قابل اعتماد بودن دست‌کم در سطوح بالا ارزش کمی قائل می‌شوند اغلب، سهامداران و خبرنگاران اقتصادی بر این باورند که مهارت در هنرپیشگی نتایج بهتری به همراه خواهد داشت در حالی که اینطور نیست. وارن بافت برای پیشگیری از اثر شوfer تعریف دایره توانایی را ابداع کرد. می‌توانی آنچه درون این دایره قرار می‌گیری را به طور حسی درک کنی اما می‌توانی فقط بخشی از آنچه را بیرونش قرار می‌گیری بفهمی. بزرگی دایره مهم نیست، مهم این است که بدانی محیطش کجاست.

در نتیجه مراقب دانش شوfer باش. کارشناسان واقعی به مرزهای آنچه می‌دانند و آنچه نمی‌دانند واقفاند. اگر احساس کنند خارج از دایره توانایی‌شان قرار دارند به سادگی سکوت می‌کنند، یا می‌گویند نمی‌دانم از کسانی که دانش شوfer دارند هر جمله‌ای خواهیم شنید غیر از این.

چرا یک نقشه غلط را به نبود نقشه ترجیح می‌دهیم؟

خطای در دسترس بودن

ما با استفاده از مثال‌هایی که خیلی ساده به ذهن می‌آید تصویری از دنیا می‌سازیم. البته که این کار بی‌هوده است چون در واقعیت صرف این‌که یک اتفاق راحت‌تر به ذهن خطور می‌کند دلیلی بر پرتکرار بودن آن نیست. به خاطر خطای در دسترس بودن است که ما درک و برداشت صحیحی از ریسک‌ها و خطرات در ذهن خود نداریم. پس دائماً ریسک قربانی شدن در سانحه هواپیما و اتومبیل را بیش از اندازه تخمین می‌زنیم و خطر مردن بر اساس سرطان و دیابت را که کمتر چشم‌گیرند، کمتر از اندازه تخمین می‌زنیم. چیزی که ساکت یا نامرئی باشد در ذهن خود کوچک می‌نداریم. تصور پیامدهای بسیار جذاب برای مغز ما آسان‌تر از وقایع پیش‌یافتاده است. ما دراماتیک فکر می‌کنیم نه کمی. خطای در دسترس بودن در هیأت‌مدیره شرکت‌ها نیز به چشم می‌خورد. آنها به جای توجه به موارد مهم‌تری مثل حرکت هوشمندانه رقیب یا تغییر رفتار پیش‌بینی نشده مشتریان توجهشان معطوف به دستور جلسه است. مردم براساس اطلاعاتی تصمیم می‌گیرند که ساده به‌دست می‌آیند. نه آن دسته که سخت‌تر بدست می‌آید ولی مرتبط‌تر است.

با گذراندن وقت خود با کسانی که تجربه و مهارتشان با تو متفاوت است از خودت در برابر این اثر محافظت کن. ما برای غلبه بر خطای در دسترس بودن به ورودی‌هایی از جانب بقیه نیاز داریم.

چرا باید گذشته را فراموش کنی؟

خطای هزینه هدر رفته

در یک جلسه بازاریابی شرکت کردم چهار ماه از شروع فعالیت کمپین تبلیغاتی می‌گذشت، حتی یکی از اهدافمان هم محقق نشده بود. به نظر من بهترین راه انصراف از کمپین بود اما مدیر تبلیغات با اصرار می‌گفت ما سرمایه‌گذاری زیادی کرده‌ایم و توقف پروژه یعنی همه این هزینه‌ها بی‌دلیل بوده. او یکی از قربانیان خطای هزینه هدر رفته است. خط‌ناک‌ترین حالت خطای هزینه از دست رفته وقتی است که زمان، پول، انرژی یا عشق زیادی صرف چیزی کرده باشیم. این هزینه دلیلی برای ادامه دادن است حتی اگر با موضوعی محکوم به شکست سر و کار داشته باشیم.

نیاز به ثبات منجر به رفتار غیرمنطقی می‌شود. نباید فراموش کنیم که ثبات نشان‌دهنده اعتبار است؛ از تضادهای خوشمان نمی‌آید. اگر در میانه‌های راه تصمیم بگیریم پروژه‌ای را لغو کنیم تضاد ایجاد کرده‌ایم در واقع قبول کرده‌ایم یک زمانی جور دیگری فکر می‌کردیم. ادامه دادن یک پروژه بی‌ارزش تنها این اتفاق دردناک را به تأخیر می‌اندازد و ظاهر راکمان‌کن حفظ می‌کند.

« تا اینجا آمده‌ایم ...»، « تا کنون این همه از کتاب را خوانده‌ام ...»، « دو سال صرف این دوره کرده‌ام ...»، اگر با هریک از این نمونه‌ها مواجه شده‌اید یعنی خطای هزینه هدر رفته در گوشه ذهن شما فعال است.

بسرای تصمیم‌گیری منطقی باید هزینه‌هایی که تا کنون کرده‌ای فراموش کنی. تنها چیزی که اهمیت دارد ارزیابی‌ات از هزینه‌ها و سودهای آینده است.

چرا آخرین شیرینی جعبه دهانت را آب می‌اندازد؟

خطای کمبود

رومی‌ها معتقد بودند "Rara sunt Cara" یعنی کمیاب با ارزش است. در حقیقت خطای کمبود همسن انسان است. یکی از دوستانم کارمند یک بنگاه معاملات املاک است. هر وقت یکی از مشتریان در انتخاب شک می‌کند به او زنگ زده و از دکتري در لندن می‌گوید که به خرید ملک مورد نظر تمایل نشان داده و نظر نهایی او را می‌پرسد. این شخص خیالی بسیار هم تأثیرگذار است. او باعث می‌شود مشتری‌ها احساس کنند فرصتی دارد جلوی چشمشان از دست می‌رود. پس دست به کار شده معامله را انجام می‌دهند.

پاسخ معمول به کمبود باعث ایجاد خلل در شفاف اندیشیدن می‌شود. ارزش محصولات و خدمات را صرفاً براساس قیمت و مزایای آنها بسنج. این که یک محصول در حال اتمام است یا پزشکان لندنی به آن علاقه دارند نباید در ارزشش اثرگذار باشد.

چرا فوراً سراغ ریسک‌های میلیاری می‌روی؟

نادیده گرفتن احتمالات

دو بازی شانسسی؛ می‌توانی در اولی ده میلیون دلار برنده شوی و در دومی ده‌هزار دلار. کدام یک را بازی می‌کنی اگر در اولین بازی برنده شوی زندگی‌ات کاملاً عوض می‌شود ولی در دومی تنها می‌توانی تعطیلات خوبی را در سواحل کارائیب بگذرانی ولی باید خیلی زود پشت میز کارت برگردی.

احتمال برنده شدن در بازی اول یک در صد میلیون و بازی دوم یک در ده هزار است. احساسات ما را به سمت بازی اول هدایت می‌کنند، هر چند با یک بررسی منطقی متوجه می‌شویم بازی دوم ده برابر بهتر است. بنابراین تمایل عموم به بردهای کلان‌تر است مهم نیست شانس بردن کم باشد.

ما به بزرگی یک اتفاق واکنش نشان می‌دهیم ولی به احتمال و نوعش واکنش نشان نمی‌دهیم به عبارت دیگر ما حسی نسبت به احتمالات نداریم.

عبارت مناسبی برای این فقدان نادیده گرفتن احتمالات است و این منجر به خطاهایی در تصمیم‌گیری می‌شود بعد از آن که رسانه‌ها خبر یک سانحه هوایی را به شکل گسترده‌ای پوشش می‌دهند، پروازهایمان را بدون در نظر گرفتن احتمال پایین این حادثه لغو می‌کنیم.

ما حس درک ریسک را نداریم و بنابراین نمی‌توانیم بین تهدیدهای مختلف تمایز قابل شویم. هر چه تهدید جدی‌تر باشد و موضوع احساسی‌تر (مثل رادیو آکتیو) کاهش ریسک برای ما کمتر اطمینان‌بخش است. محققان دانشگاه شیکاگو نشان داده‌اند مردم به یک اندازه از شانس ۹۹ درصدی و یک درصدی مسومیت با مواد شیمیایی سمی می‌ترسند، واکنش غیرمنطقی اما متداول.

وقتی صدای سم چهارپایان را می‌شنوی،

منتظر گورخر نباش

غفلت از نرخ پایه

مارک یک مرد لاغر اندام اهل آلمان است که عینک به چشم می‌زند و دوست دارد کارهای موتورز را گوش بدهد کدام احتمال بیشتر است: الف) او راننده کامیون باشد ب) استاد ادبیات باشد.

بیشتر افراد روی ب شرط می‌بندند که اشتباه است. در آلمان تعداد راننده‌های کامیون ده هزار برابر تعداد استادان ادبیات است. به همین خاطر بسیار محتمل‌تر است مارک راننده کامیون باشد. پس چه اتفاقی افتاد؟

آن توضیحات با جزئیات ما را فریب داد که حقایق آماری را نادیده بگیریم. دانشمندان به این خطا غفلت از نرخ پایه می‌گویند؛ یعنی نادیده گرفتن سطوح توزیع اساسی، یکی از متداول‌ترین خطاها در استدلال. تقریباً تمام روزنامه‌نگاران اقتصاددانان و سیاست‌مداران دایما اسیر این خطا می‌شوند. در دانشکده‌های پزشکی دانشجویان زمان زیادی را صرف خلاص شدن از غفلت از نرخ پایه می‌کنند. شعاری که در گوش هر پزشک آینده در آمریکا خوانده می‌شود «وقتی صدای سم چهارپایان را می‌شنوید، منتظر گورخر نباشید.» به این معنا: قبل از اینکه سراغ آزمایش بیماری‌های کمیاب بروید به دنبال معاینه اختلال‌های متداول باش حتی اگر متخصص بیماری‌های کمیاب هستی. پزشکان تنها متخصصانی هستند که درباره نرخ پایه آموزش می‌بینند.

لاله ولی پور

دستیار مدیر عامل |بانک خاورمیانه

صرف حضور شخصیت‌های برجسته سیاسی و غیرسیاسی کمترین تاثیر را در عبور از یک بحران همچون بحران زیست محیطی خواهد داشت. اعمال و تصمیم‌های همین شخصیت‌هاست که وضع موجود را رقم زده و تصمیم‌های آتی آنان است که می‌تواند جمیع جمعیت جهان را به اصلاح کردار ترغیب کند. در اجلاس آب و هوایی پاریس سران کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه و … حضور داشتند و سخنرانی کردند و آرزوهای خود را با آب و تاب بیان کردند. همان سررانی که عوامل آسیب به محیط زیست از جمله صنایع مختلف در کشورهای ایشان قرار دارند. همان صناعی که از قبل حضور آنها سوده‌ها به دست می‌آیند و مالیات‌ها اخذ می‌شوند. کشور خودمان را نیز نمی‌توانیم جدای از جهان فرض کنیم. ما در میزان تولید گازهای گلخانه‌ای در رتبه هشتم قرار داریم در حالیکه هشتمین قدرت صنعتی جهان نیستیم. صنایع فرسوده و کم بازده‌ای که بیشتر ضرر دارند تا سود، مصرف بی‌رویه سوخت‌های فسیلی که هرسال در زمستان نفس کشیدن را سخت می‌کند، تنها بخشی از دلایل حضور ما در این رتبه است.

لذا هر چه ما بیاییم که این کارها باید انجام شوند ولی هیچ‌کاری نکنیم نه تنها نسل‌های بعدی که خودمان به‌زودی با شرایطی روبه‌رو خواهیم بود که غیرقابل تغییر خواهد بود. همانطور که به منظور که این بینیم که آلودگی شهرهای صنعتی خصوصا تهران، به مرحله‌ای رسیده که خیلی امید به بهبود آن وجود ندارد. بنابراین همانطور که در شماره قبلی نیز اشاره شد ما به برنامه‌هایی جامع برای اقدام‌های مشترک احتیاج داریم که اجرا شوند نه اینکه در کتابخانه‌ها و قفسه‌ها باشند و ما همچنان به محیط زیست آسیب بزنیم.

◆ نمایندگان ۱۹۵ کشور جهان، در اقدامی تاریخی در شامگاه شنبه ۱۲دسامبر در شمال پاریس، طرح کنترل گرمایش زمین را تصویب کردند. این یک اقدام جهانی بی‌سابقه بود. نمایندگان کشورهای جهان در اجماعی بی‌مانند و با اقدام تاریخی خود، بر علیه افزایش گرمایش زمین که آینده انسان و محیط زیست محیطی کره زمین را تهدید می‌کند به پا خاستند. موضوعات مطروحه در این اجلاس، سران و روسای جمهور کشورها را بر آن داشت که خود در این اجلاس شرکت نمایند. معصومه ابتکار معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست به نمایندگی از رئیس جمهوری اسلامی ایران برای شرکت در این نشست عازم پاریس شد.

(ایران از جمله کشورهایی است که افزایش دما و خشکسالی ناشی از تغییرات آب و هوایی، اثرات منفی بسیاری برآن داشته است.)
اجماع جامعه جهانی در جهت کنترل گرمایش زمین در نشست تغییرات آب و هوایی پاریس، یک رویداد بزرگ تاریخی است؛ رویدادی که آغازگر عصری نوین در نگرش و مناسبات انسان با محیط زیستن او محسوب می‌شود. از تاریخ پیدایش سازمان ملل متحد، این نخستین باری است که ۱۹۵ کشور جهان در جهت نیل به هدف مشترکی با یکدیگر همراه و هم داستان می‌شوند. این اجلاس در بخش کارشناسان ، وزرا و سازمانهای غیر دولتی ۱۹۵ کشور به مدت ۱۱ روز ادامه داشت.

توافق پاریس به نسل‌های آینده اجازه تداوم زیستن می‌دهد، پایه‌های آینده‌ای بهتر را شالوده‌ریزی می‌کند؛ آینده‌ای که در آن انسان به انرژی‌های فسیلی پشت کرده و راهی خردمندانه برای تأمین انرژی مورد نیاز خود برای ادامه رشد و بالندگی برگزیده است. این توافق، دیوارهای اختلاف و بی‌اعتمادی بین نگرش توسعه اقتصادی و توسعه اجتماعی را به نحوی کوتاه می‌کند که بسیاری از فعالان منتقد به عملکردهای دولت‌ها، از آن به عنوان چرخشی تاریخی یاد می‌کنند.

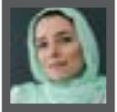
توافق جهانی در نشست جهانی تغییرات آب‌وهوایی پاریس چند نکته حیاتی را برای آینده بشریت در بر می‌گیرد؛ نخست اینکه، گازهای گلخانه‌ای باید به نحوی کاهش یابد که درجه حرارت زمین در افق سال ۲۱۰۰ میلادی، بیشتر از ۲ درجه نسبت به دوران پیشاصنعتی افزایش نیابد و در همین حال تلاش گردد تا میزان گرمایش از ۱/۵ درجه بیشتر نگردد. دوم، اصل عدالت، به معنی شرکت فعال کشورهایی که سهمی تاریخی در گسیل گازهای گلخانه‌ای داشته‌اند و کمک آنها به کشورهایی که نتایج ناگوار این گرمایش را بدون اینکه چندان نقشی در آن داشته باشند تحمل می‌کنند. سومین نکته مهم، کمک‌های مالی کشورهای پیشرفته صنعتی جهان به کشورهای فقیر و در حال توسعه برای انطباق دادن اقتصادهای این کشورها و دسترسی آنها به تکنولوژی انرژی‌های پاکیزه و بالاخره اصل کنترل و بازبینی تعهدات کشورها، هر ۵ سال یکبار به نحوی که اهداف نشست پاریس در آینده دچار چالش نشود.

رئیس سازمان حفاظت محیط زیست پیشنهادهایی برای مقابله با تغییرات آب‌وهوایی در پاریس ارائه دادند.ابتکار ضمن تاکید بر نقش مهم این اجلاس در تدوین رژیم نوین حقوقی جهانی بر تغییرات آب و هوا و ابعاد گسترده و پیچیده آن، رعایت چند نکته را پیشنهاد می‌کند:

۱- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۲- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۳- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.

۴- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۵- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۶- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۷- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۸- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۹- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.
۱۰- توافق پاریس باید به گونه‌ای باشد که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه را به گونه‌ای متحد کند که بتوانند با هم همکاری کنند.

تکنولوژی های ماسک

مریم ذوالفقار

کارشناس مدیریت ارتباطات |بانک خاورمیانه

ایجاد فرصت رشد و نمو یکی از ستون‌های توسعه است که در کشورهای پیشرفته به‌خوبی اجرا می‌شود و فرصت ظهور استعداد‌های مختلف در زمینه‌های گوناگون فراهم است. نتایج ایجاد این فرصت در ظهور تکنولوژی‌های جدید و متنوع نمایان می‌شود. اینک که برجام وارد مرحله اجرا شده و ارتباط ما با جهان تسهیل می‌شود، همزمان که به انعقاد قراردادهای مختلف برای ایجاد اشتغال و توسعه صنعت کشورمان می‌پردازیم، می‌بایست برای تحقق اقتصاد مقاومتی فرصت بروز همه استعدادها و ایده‌ها را فراهم کنیم. از همین ایده‌های نهفته و پتانسیل‌هاست که می‌توانیم اشتغال و رونق را توسعه دهیم. صنایع خود را به‌روز کنیم. ممکن است سایر کشورها حاضر شوند تکنولوژی‌های مدرن خود را به ما عرضه کنند و ما راضی باشیم، اما زمانیکه خود به تولید و تصحیح و توسعه محصولات بپردازیم و برنده‌های معتبر و با کیفیت بوجود آوریم، این برای ما دائمی خواهد بود.

جان کری آ وزیر امور خارجه آمریکا در یکی از جلساتی که به نمایندگان کنگره در مورد توافق با ایران توضیح می‌داد در پاسخ به یکی از نمایندگان تندرو که خواستار نابودی برنامه هسته‌ای بود، گفت: "این دانشی است که آنها بدان دست یافته‌اند. ما نمی‌توانیم دانش آنها را بمباران کنیم."

◆ ایلن ماسک را خیلی‌ها با استیو جابز^۲ فقید مقایسه می‌کنند. مخترع و کارآفرین ۴۵ ساله که در ۲۸ ژوئن ۱۹۷۱ میلادی در شهر پرتوریای^۱ آفریقای جنوبی به دنیا آمده و هم‌اکنون در لس‌آنجلس^۵ ساکن است. مادرش اصلیتی کانادایی داشته و پدرش هلندی-بریتانیایی. ایلن کودکی‌اش را در آفریقای جنوبی گذراند. پدر و مادرش زمانیکه ۹ سالش بود جدا شدند و او بقیه زندگی را با پدرش در آفریقای جنوبی سپری کرد. زمانیکه ده سالش بود از پدرش یک دستگناه کومودور^۶ هدیه گرفت و علاقه‌اش به این هدیه مسیر زندگی‌اش را مشخص کرد. خودش معلم کامپیوتر خودش شد و در ۱۲ سالگی یک بازی رایانه‌ای نوشت. بازی **Blastar** که در ازای ۵۰۰ دلار آن را فروخت. ماسک بعد از اتمام دوره دبیرستان در آستانه ۱۸ سالگی به کانادا مهاجرت کرد و کانادایی شد. در این زمان در مشاغلی با حقوق پایین مشغول به کار بود و تقریباً در یک سال تا مرز فقر و بی‌پولی پیش رفت اما هیچ‌گاه ناامید نشد. خودش در مصاحبه‌ای گفته با روزی ۱ دلار زندگی می‌کرده است. در سن ۱۹ سالگی به دانشگاه کوپینز در کینگستون اونتاریو^۷ رفت و برای مدت دو سال در این دانشگاه به تحصیل مشغول شد و در سال ۱۹۹۲ پس از دریافت بورسیه از دانشگاه پنسیلوانیا^۸ به ایالات متحده رفت و مدرک کارشناسی رشته اقتصاد را از مدرسه وارتون دانشگاه پنسیلوانیا^۹ و مدرک کارشناسی فیزیک را از مدرسه علم و هنر همین دانشگاه دریافت کرد. ایلن از زمانی که در کالج بود علاقه فراوانی به مشارکت در پروژه‌هایی داشت که جهان را تغییر دهند.

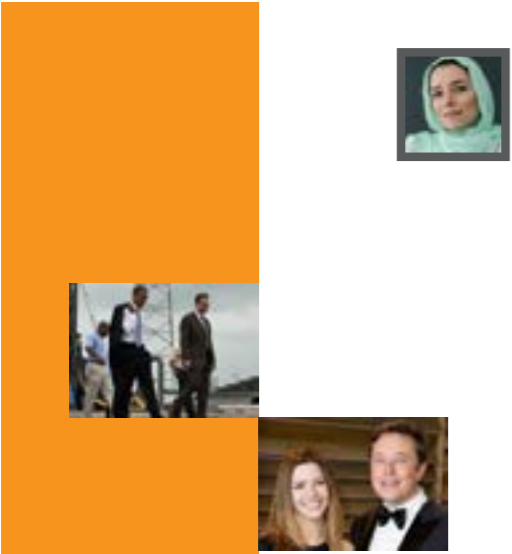
در سال ۱۹۹۵ با سرمایه ۲۸ هزار دلاری که از پدرش گرفت به همراه برادرش کیمبال ماسک^{۱۰} در تاسیس شرکت **Zip2** شرکت کردند. آنها یک نرم‌افزار راهنمای شهری طراحی کردند که توانستند به روزنامه‌هایی مانند نیویورک تایمز^{۱۱} و شیکاگو تریبون^{۱۲} بفروشند. ماسک جوان، تلاش داشت تا مدیرعامل این شرکت شود ولی با مخالفت هیات‌مدیره مواجه می‌شد. در سال ۱۹۹۹ شرکت کامپک^{۱۳} با مبلغ ۳۴۱ میلیون دلار شرکت Zip2 را خرید که ۷ درصد آن، چیزی معادل ۲۲ میلیون دلار نصیب او شد.

در سال ۲۰۰۳ شرکت تسلا موتورز توسط مارتین اِپرهارد^{۱۴} و جفری استرابل^{۱۵} تاسیس شد. زمانی که این شرکت به‌عنوان اولین تولید کننده خودروهای الکتریکی و بدون سوخت تاسیس شد، ماسک از این ایده به طور جدی حمایت کرد و در سال ۲۰۰۴ به این شرکت پیوست. تسلا موتورز^{۱۶} با حضور او توانست در چند مرحله نزدیک به ۲۰۰ میلیون دلار تأمین سرمایه کند. بنیان‌گذاران گوگل و چند شرکت بزرگ دیگر و یک بانک معروف در این تأمین سرمایه شرکت داشتند. در سال ۲۰۰۹ تسلا موتورز توانست از بودجه وزارت انرژی آمریکا که برای تحقیق و توسعه خودروهای برقی اختصاص داده شده بود بالغ بر ۵۰۰ میلیون دلار وام کم بهره بگیرد که در سال ۲۰۱۳ توانست این وام را پرداخت کند.

از ویژگی خودروهای تولیدی تسلا استفاده از کربن با هدف کاهش وزن در بدنه خودرو می‌باشد. در سال ۲۰۰۶ ماسک توانست جایزه طراحی محصول سبز جهانی را برای طراحی این محصول به دست آورد.

ماسک همچنین رییس هیئت مدیره سولار سیتی^{۱۷}، یکی از بزرگترین تولیدکننده‌های پنل‌های خورشیدی است و در حال حاضر در تولید پنل‌های خورشیدی از قطعات سایر تولیدکنندگان استفاده می‌کند و او معتقد است با استفاده از تولیدات کارخانه خود می‌تواند هزینه‌ها را پایین بیاورد. او تصمیم دارد در ابتدای سال ۲۰۱۶ تولید باتری‌های لیتیم یونی در کارخانه‌های تسلا الکتریک را آغاز کند و قرار است این دو کارخانه در تولید محصولات به یکدیگر کمک کنند و انرژی مورد نیاز را سولارسیتی تأمین کند. او که علاقه و اشتیاق فراوانی به تکنولوژی‌های فضایی و انرژی‌های جایگزین کرده، در سال ۲۰۰۲ شرکت اسپیس ایکس^{۱۸} را در کالیفرنیا تاسیس کرد. هدف ماسک از تاسیس این شرکت کاهش هزینه‌های حمل و نقل فضایی و دسترسی قابل اطمینان به فضا است که از آن جمله می‌توان به توسعه ساخت موشک‌های برگشت پذیر به زمین نام برد. ■

1. Elon Reeve Musk	8. Pennsylvania University	15. Jeffrey Straubel
2. John Forbes Kerry	9. Wharton School of the Pennsylvania University	16. Tesla Motors
3. Steven Paul Jobs	10. Kimbal Musk	17. Solar City
4. Pretoria	11. New York Times	18. Space X
5. Los Angeles	12. Chicago Tribune	
6. Commodore Vict –	13. Compaq	
7. Queens University in Kingston, Ontario	14. Martin Eberhard	

ثروت:	۱۳/۳ میلیارد دلار
سن:	۴۵
منابع ثروت:	Tesla Motors, Space X, …
محل سکونت:	ایالات متحده
تابعیت:	آمریکایی
تعداد فرزندان:	۵
تحصیلات:	دانشگاه پنسیلوانیا

یکی از بحران‌های بانکی جدی در دهه‌های گذشته مربوط به کشور ژاپن است که در سال ۱۹۹۷ به اوج خود رسید. این در حالی است که در یک دهه قبل از آن بانک‌های ژاپنی در بین قدرتمندترین بانک‌های دنیا شناخته می‌شدند. از جمله نشانه‌های مشترک مشاهده شده در بحران‌های بانکی جهان که در بحران ژاپن نیز مشاهده شد می‌توان به حجیم شدن دارایی بانک‌ها در دوران رونق اقتصادی، آزادسازی‌های مختلف بدون اعمال تغییرات مناسب در مقررات نظارتی و حاکمیت شرکتي ضعیف و مدارای نظارتی در زمان تحت فشار بودن سیستم بانکی اشاره کرد. این بحران نه تنها به تحمیل هزینه‌های مالی بالا به دولت ژاپن منجر شد، بلکه باعث ایجاد رکود گسترده و طولانی مدت در اقتصاد این کشور شد.

فرشید اسلامبولچی

کارشناس تحقیقات اقتصادی |بانک خاورمیانه

♦ در نیمه دوم دهه ۱۹۸۰، ژاپن رشد اقتصادی بالاتر از روند بلندمدت و نرخ تورم نزدیک صفر را تجربه کرد. در نتیجه انتظارات برای رشد اقتصادی افزایش و صرف ریسک این کشور کاهش یافت. افزایش قیمت دارایی‌ها به رقابت شدیدتر بانک‌ها و گسترش قابل توجه اعتباردهی آن‌ها منجر شد. از سوی دیگر، فرآیند آزادسازی و مقررات‌زدایی مالی در قالب آزادسازی نرخ سود سرپرده‌ها، مقررات زدایی بازار سرمایه از جمله حذف محدودیت پرداخت وام‌های یورو-ین به استقراض‌کنندگان داخلی، حذف تدریجی محدودیت‌های دسترسی به بازار اوراق قرضه شرکتي، ایجاد بازار اوراق قرضه شرکتي (commercial paper) در

- قیمت دارایی‌های شرکت‌های ساختمانی به نصف و کیفیت وام‌های پرداخت شده به آنها به سرعت کاهش یافت.**
- ارزش وثایق اخذ شده توسط بانک‌ها به شدت کاهش یافت.**
- کاهش ارزش سهام تحت مالکیت بانک‌ها باعث افزایش فشار مضاعف بر سرمایه بانک‌ها شد.**
- کاهش رشد اقتصادی، توانایی وام‌گیرندگان قبلی برای بازپرداخت آن‌ها را کاهش داد.**

بدین ترتیب با تداوم

کاهش رتبه اعتباری بانک‌های ژاپنی توسط موسسات رتبه‌بندی که از سال ۱۹۸۹ آغاز شده بود، تا سال ۱۹۹۲ هزینه حاشیه‌ای جذب وجوه برای بانک‌ها نسبت به قرض‌کنندگان شرکتي آن‌ها بالاتر رفت. همچنین محدودیت دسترسی شرکت‌های ژاپنی به بازار اوراق قرضه داخلی و یورو برداشته شد که به انتشار گسترده این اوراق انجامید.

وضعیت مقررات بانکی

استاندارد بازل ۱ تا سال ۱۹۹۳ به طور کامل اعمال شد. هرچند تنها بانک‌هایی که عملیات بین‌المللی داشتند ملزم به رعایت حداقل کفایت سرمایه ۸ درصدی شده بودند، در عین حال بسیاری از بانک‌های منطقه‌ای بدون عملیات بین‌المللی نیز برای رعایت آن (در مقابل استاندارد ۴ درصدی داخلی) انتخاب شدند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که هیچکدام از بانک‌ها برای رعایت استاندارد جدید (بازل) در سال ۱۹۹۳ دچار مشکل جدی نبودند که یکی از دلایل آن بالاتر بودن ارزش بازاری سهام تحت مالکیت بانک‌ها نسبت به ارزش دفتری آن‌ها بود. هرچند بانک‌های ژاپنی از مالکیت بیش از ۵ درصدی سهام یک شرکت منع شده بودند، ولی سقفی بر کل سهامی که می‌توانستند در اختیار بگیرند وجود نداشت. از سوی دیگر قوانین موجود اجازه استفاده بیش از ۴۵ درصد سودهای شناسایی نشده (unrealized gains) ناشی از اختلاف ارزش بازاری و

پس لرزه‌های یک بحران

نمودار تغییرات ارزش دارایی بانک‌های ژاپن در سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۱

در ژاپن نتایج مختلفی در پی داشت که سلامت بانک‌ها و موسسات مالی را تضعیف کرد. از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- دفتری سهام تحت مالکیت بانک‌ها برای سرمایه درجه ۲ (Capital 2 Tier) را به بانک‌ها نمی‌داد. به هر حال این سودها حدود ۲۵ درصد کل سرمایه بانک‌ها در سال ۱۹۹۳ را تشکیل می‌دادند.
- از سال ۱۹۶۴ بانک‌ها ملزم به گرفتن ذخیره عمومی برای زیان وام‌های احتمالی در آینده شده بودند ولی الزامی برای گرفتن ذخیره اضافی (ویژه) برای وام‌های با درجه پایین‌تر از حد استاندارد وجود نداشت. بانک‌ها می‌توانستند ذخایر عمومی را متناسب با میانگین زیان وام‌ها در سه سال گذشته انتخاب کنند و یا براساس یک سطح مرجع که توسط مقامات سازمان مالیاتی تعیین و توسط مقام ناظر تأیید می‌شد، انتخاب کنند. معمولاً بانک‌ها سطح مرجع را انتخاب می‌کردند چون سطح مرجع نیاز به ذخیره‌گیری کمتری نسبت به میانگین زیان واقعی وام‌ها در سال‌های گذشته داشت.

استراتژی بانک‌ها

تعدیل فرآیندهای تأیید اعتبار و اعطای تسهیلات جدید

برای تطبیق با شرایط پس از ترکیدن حباب، بانک‌ها مسئولیت ارزیابی ریسک وام‌ها را به اداره بررسی اعتباری خود بازگرداندند. بنابراین فرآیندهای تأیید اعتباردهی دشوارتر شد و تأکید بر تحلیل جریان نقد شرکت‌ها به جای تمرکز بر اخذ وثیقه افزایش یافت. همچنین ارزش وثایق با دقت بیشتری مورد نظارت قرار گرفت و میانگین نسبت وام به وثیقه بسیار کاهش یافت. بررسی‌های مستقل نیز نشان دهنده کاهش شدید تمایل بانک‌ها برای اعطای تسهیلات جدید در فاصله سال‌های ۹۲–۱۹۹۰ بود.

سهل‌گیری و تجدید ساختار وام‌های مشکل‌دار

قبل از وقوع بحران بانکی، فرهنگ سیستم بانک اصلی (نماینده) در طول سال‌های متمادی در بانکداری ژاپن وجود داشت. منظور از بانک اصلی (نماینده)، بانکی است که به نمایندگی از بانک‌های تأمین مالی کننده، نقش ناظر درونی را برای شرکت وام‌گیرنده و واسط در زمانی که

آن شرکت در شرایط دشوار قرار گیرد، ایفا می‌کند. وجود چنین رویکردی باعث کاهش هزینه‌های نظارتی (ناشی از وجود اطلاعات نامتقارن) بانک‌ها می‌شود. این بانک‌ها مسئول شناسایی قرض‌گیرندگان مشکل‌دار بودند و در زمان وقوع بحران برای آنها به تجدید ساختار فعالیت‌شان کمک می‌کردند. بانک‌های اصلی به این دلیل که اعتبار نظارتی‌شان دچار خدشه می‌شد و باید در زیان حاصله سهیم می‌شدند، چندان تمایلی به اعلام ورشکستگی قرض‌گیرنده مربوطه نداشتند.

در دهه ۱۹۹۰ بانک‌های ژاپنی بسیاری از وام‌های مشکل‌دار خود را بوسیله کاهش نرخ بهره و افزایش زمان سررسید تجدید ساختار کردند. بانک‌ها همچنین از شرکت‌های مرتبط (related companies) برای پاکسازی ترازنامه خود استفاده کردند. قبل از سال ۱۹۹۸ بانک‌ها با ایجاد شرکت‌های مرتبط که تابع و وابسته (subsidiaries & affiliates) محسوب نمی‌شدند، بخش زیادی از وام‌های معوق خود را با قیمتی بالاتر از قیمت بازار به این شرکت‌ها منتقل کردند. مالکیت این شرکت‌های مرتبط به طور مشترک توسط بانک‌ها و شرکت‌هایی که رابطه سهامداری متقابل با بانک‌ها داشتند، در اختیار گرفته می‌شد.

افزایش سرمایه پایه

در دهه ۱۹۸۰ زمانی که قیمت سهام بانک‌ها بالا بود، بسیاری از بانک‌ها با عرضه سهام، سرمایه خود را افزایش دادند تا با رونق شدید بخش املاک و ساختمان همراه باشند و در عین حال برای اجرای استاندارد بازل آماده شوند. وقتی حباب قیمت‌ها ترکید، بانک‌ها همچنان سعی در افزایش سرمایه از طریق بازار داشتند که به دلیل نیازشان برای ذخیره‌گیری وام‌های معوق و خارج کردن وام‌های غیرقابل بازگشت از ترازنامه خود که روز به روز بیشتر می‌شد. این در حالی است که در فاصله سال‌های ۹۲–۱۹۹۲ تنها ۴ بانک امکان افزایش سرمایه درجه یک (capital I Tier) از بازار را پیدا کردند. همه این بانک‌ها نیز با انتشار ابزار بدهی که پس از چند سال به سهام تبدیل می‌شد، افزایش سرمایه دادند که نیازمند صرف هزینه‌های زیادی از سوی آن‌ها بود. در سال

۱۹۹۷ که قیمت سهام بانک‌ها افت شدیدی را تجربه کرد و رتبه اعتباری بانک‌ها بسیار بدتر شد، آن‌ها از تلاش برای افزایش سرمایه از طریق بازار دست کشیدند. تقریباً تمام بانک‌ها اوراق بدهی کم‌ارزش (subordinated debt) منتشر کردند که تا حدودی کاهش در سرمایه درجه ۲ خود را جبران کنند. وقتی رتبه اعتباری بانک‌ها کاهش یافت، بانک‌ها این اوراق بدهی را در عرضه‌های خصوصی به سرمایه‌گذاران حقوقی (مانند شرکت‌های بیمه) و شرکت‌هایی که در گروه مالی خود به عنوان وابسته تعریف نشده بودند، به فروش رساندند. ولی حتی این اوراق در سال ۱۹۹۷ دیگر برای سرمایه‌گذاران جذاب نبود چون مشمول ریسک بسیار بالایی بودند.

جلوگیری از افت شدیدتر حاشیه سودها

برای رقابت با بازارهای اوراق بدهی شرکتي که شرکت‌های بزرگ و خوشنام به طور روز افزون از طریق آنها نیازشان را تأمین می‌کردند، بانک‌های ژاپن وام‌های یورو-ین را به حوزه وسیع‌تری از قرض‌گیرندگان عرضه کردند. این وام‌ها که نرخ بهره پایین‌تری نسبت به نرخ prime rate داخلی داشتند قبلاً فقط به شرکت‌های خوشنام که به بازار سرمایه

بین‌المللی دسترسی داشتند

ارائه می‌شد. هم‌زمان، بانک‌ها وام‌های با نرخ prime rate را به شرکت‌های کوچک و متوسط که قبلاً شایستگی دریافت این وام‌ها را نداشتند، ارائه کردند. هرچند این اقدامات، سرعت افت تقاضای وام بانکی را کند کرد، ولی حاشیه سود وام‌دهی کوتاه‌مدت بانک‌ها را کاهش داد. بدین ترتیب بانک‌ها شروع به ریسک‌پذیری بیشتری کردند. این تغییر رویکرد بانک‌ها به شکل افزایش سهم تأمین مالی پروژه‌های بلندمدت در مقایسه با تأمین سرمایه در گردش کوتاه‌مدت و تجدید ساختار وام‌های مشکل‌دار (مانند افزایش زمان سررسید وام‌ها) به وقوع پیوست. از سوی دیگر برای افزایش سودآوری کوتاه‌مدت، بانک‌ها شرایط وام‌دهی را آسان‌تر کردند. در حالی که استاندارد بازل از سال‌ها قبل معرفی شده بود، بانک‌هایی

که سرمایه ضعیفی داشتند سریعتر از بانک‌های با سرمایه قوی، حجم وام‌دهی خود را افزایش دادند.

استفاده از سودهای سرمایه شناسایی نشده (unrealized capital gains)

با کاهش حاشیه سود بانک‌ها و افزایش مطالبات معوق که نیازمند ذخیره‌گیری و خارج کردن آنها از ترازنامه بود، بانک‌ها مجبور به دست‌اندازی به سودهای شناسایی نشده اوراق قرضه، سهام و املاک تحت تصرف خود شدند. بدین ترتیب بسیاری از بانک‌ها دارایی اوراق قرضه خود را که به دلیل افت نرخ بهره بازار، با افزایش قیمت روبرو شده بود، نقد کردند. همچنین بانک‌ها با فروش املاک و ساختمان‌های خود و اجاره کردن دوباره ساختمان شعب، سود شناسایی کردند. در بعضی از موارد این سودها رقم کلانی بود چون برخی از بانک‌ها این دارایی‌ها را برای دهه‌ها در اختیار داشتند. از آنجا که تمام سود سرمایه شناسایی شده (realized capital gain) می‌توانست برای جبران زیان قبل از مالیات صرف شود، در مقایسه با سود شناسایی نشده (unrealized gain) که تنها ۴۵ درصد آن برای سرمایه درجه ۲ قابل استفاده است، بانک‌ها به سود شناسایی نشده سهام تحت تصرف خود نیز چنگ زدند.

این روش به ویژه در زمانی که سرمایه درجه ۱ بانک‌ها در مقایسه با سرمایه درجه ۲ آنها در حال کاهش بود، برای بانک‌ها جذاب می‌نمود. این روش افزایش سرمایه دفتری دارای محدودیت‌هایی نیز بود. از آنجاکه قرض‌گیرندگان شرکتي و بانک‌های اصلی (نماینده) آنها در طول سال‌های متمادی یک فرهنگ سهامداری متقابل را به عنوان بخشی از رابطه بلندمدت تجاری ایجاد کرده بودند، بانک‌ها اغلب مجبور می‌شدند سهامی که فروخته بودند به قیمت بازار بازخرید کنند. در نتیجه ارزش دفتری سهام افزایش و بازده دارایی‌ها کاهش می‌یافت و سرمایه بانک‌ها بیشتر در معرض نوسانات قیمت سهام قرار می‌گرفت. به هر ترتیب، تا سال ۱۹۹۷ بانک‌های تا حد زیادی سودهای شناسایی نشده دارایی‌های مختلف خود را شناسایی کردند. ■

ساعت کاری شعبه‌های بانک خاورمیانه در روزهای شنبه، یکشنبه، سه‌شنبه و چهارشنبه از ساعت ۸:۰۰ الی ۱۶:۳۰، در روزهای دوشنبه به غیر از شعبه مشهد و شعبه اصفهان از ساعت ۸:۰۰ الی ۱۸:۳۰ و در روزهای پنج‌شنبه از ساعت ۸:۰۰ الی ۱۳:۰۰ می‌باشد.

شعبه‌های بانک خاورمیانه

تهران	آفتاب	۱۰۰۱	میدان ونک، خیابان شهید خدای، تقاطع خیابان آفتاب، شماره ۱۱۸	۸۸۶۲۳۷۵۰ ۸۸۶۲۳۷۵۲
تهران	نوبخت	۱۰۰۲	خیابان خرمشهر، خیابان شهید عربعلی، نبش خیابان یازدهم، شماره ۵۸	۸۸۵۳۷۴۳۸ ۸۸۵۳۸۳۷۰
تهران	نیاوران	۱۰۰۳	خیابان شهید باهنر، بعد از سه‌راه یاسر، شماره ۲۹۹	۲۲۷۵۹۳۹۸ ۲۲۷۵۹۴۶۶
تهران	الهیه	۱۰۰۴	خیابان شهید فیاضی، خیابان شهید آقابزرگی، نبش بن‌بست بیژن، شماره ۳۳	۲۲۳۹۰۹۹۱ ۲۲۳۹۰۶۱۶
تهران	مِهستان	۱۰۰۵	شهرک قدس، خیابان ایران‌زمین، شماره ۲۲۰۲	۸۸۵۶۱۶۵۶-۷
تهران	سعادت‌آباد	۱۰۰۶	سعادت‌آباد، بالاتر از میدان سرلشکر شهید طهرانی‌مقدم، نبش کوچه هفتم، شماره ۸۶	۲۲۳۸۲۹۳۸ ۲۲۳۸۲۹۴۶
تهران	بخارست	۱۰۰۷	خیابان احمد قصیر، نبش خیابان پنجم، شماره ۲	۸۸۷۲۹۹۲۵ ۸۸۷۲۹۹۱۶
تهران	زعفرانیه	۱۰۰۸	خیابان ولنجک، انتهای خیابان سیزدهم، تقاطع خیابان ثاراله، شماره ۲	۲۲۴۲۴۷۸۲ ۲۲۴۲۱۷۷۰
تهران	ظفر	۱۰۰۹	خیابان شهید دستگردی، بین بلوار نلسون ماندلا و خیابان ولی‌عصر، شماره ۲۷۷	۸۶۰۸۲۳۸۵
اصفهان	اصفهان	۳۰۰۱	میدان فیض، نبش خیابان میر، شماره ۵	۰۳۱-۳۶۶۴۴۶۸۳-۸۸
تبریز	تبریز	۴۵۰۱	شهرک ولی‌عصر، فلکه رودکی، خیابان رودکی، نبش کوچه سحر، شماره ۵۶۰	۰۴۱-۳۳۲۷۲۶۰۵-۹
شیراز	شیراز	۷۲۰۱	بلوار ستارخان، تقاطع خیابان عقیف‌آباد، شماره ۱۲۷	۰۷۱-۳۶۲۶۸۸۰۷ ۰۷۱-۳۶۲۶۸۳۹۱
مشهد	مشهد	۸۵۰۱	بلوار سجاد، بین چهارراه بهار و چهارراه گلریز، شماره ۴۸	۰۵۱-۳۷۶۵۶۲۲۲

بانک خاورمیانه علاوه بر ارائه تمامی خدمات یک بانک تجاری، سایر خدمات حوزه بازار پول و سرمایه را به صورت مستقیم و یا از طریق شرکت‌های زیرمجموعه یا وابسته با رعایت مقررات و ضوابط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان بورس و اوراق بهادار فراهم کرده است.

شرکت تامین سرمایه کاردان

تهران، بلوار نلسون ماندلا، خیابان رحیمی، شماره ۴، واحد ۲۰۳ | ۹۶۶۲۱۱۰۰ | www.kardan.ir

شرکت کارگزاری بانک خاورمیانه

تهران، خیابان شهید دستگردی، بین بلوار نلسون ماندلا و خیابان ولی‌عصر، شماره ۲۷۷ | ۸۶۰۸۰۹۱۹ | www.mebbco.com

شرکت فن آوری اطلاعات داده‌پردازان سیمای آفتاب

تهران، خیابان خرمشهر، خیابان شهید عربعلی، نبش خیابان یازدهم، شماره ۱ | ۴۳۶۵۷۰۰۰ | www.dsa.co.ir

شرکت صرافی خاورمیانه

تهران، سعادت‌آباد، بالاتر از میدان سرلشکر شهید طهرانی مقدم، بین کوچه هفتم و نهم | ۲۲۱۳۷۸۴۰ | www.exmef.com

شرکت بیمه زندگی خاورمیانه (در شرف تاسیس)

تهران، خیابان احمد قصیر، نبش خیابان پنجم، شماره ۲ | ۴۲۱۷۸۷۱۰ | www.middleeastbank.ir

ساختمان ادارات مرکزی

تهران، خیابان احمد قصیر، نبش خیابان پنجم، شماره ۲
تلفن: ۴۲۱۷۸۰۰۰
دورنگار: ۰۲۱-۸۸۷۰۱۰۹۵
کدپستی: ۱۵۱۳۶۴۵۷۱۷ تهران، صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۴۴۵
www.middleeastbank.ir
info@middleeastbank.ir

اولین پیش‌بینی درآمد هر سهم بانک خاورمیانه برای سال مالی منتهی به ۱۳۹۵/۱۲/۳۰

بانک خاورمیانه اولین پیش‌بینی خود را از میزان سود سال مالی منتهی به ۱۳۹۵/۱۲/۳۰ (حسابرسی نشده) بر روی کدال قرار داد. بر این اساس پیش‌بینی سود هر سهم ۴۰۱ ریال تعیین شد.

با برگزاری مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده

ترکیب جدید هیأت مدیره بانک خاورمیانه تعیین شد (۱۳۹۴/۰۹/۱۵)

با برگزاری مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده، سهامداران بانک خاورمیانه اعضای هیأت مدیره را برای مدت دو سال انتخاب کردند. مجمع عمومی به‌طور فوق‌العاده بانک خاورمیانه با حضور بیش از ۷۶ درصد صاحبان سهام یا نمایندگان ایشان برای انتخاب اعضای هیأت مدیره در تاریخ ۱۵ آذر در سالن تلاش تشکیل شد و بر اساس رای گیری کتبی از میان ۹ نفر نامزد تایید شده از سوی بانک مرکزی، هفت نفر اعضای اصلی و دو نفر اعضای علی‌البدل انتخاب شدند.

بر اساس شمارش آراء آقایان خسرو نایبی، دکتر پرویز عقیلی کرمانی، مهندس امیر دادخواه، مهندس سیدحسین سلیمی، مهندس پرویز خاکپور، دکتر رضا سلطانزاده و مهندس روزبه پیروز به عنوان اعضای اصلی و آقایان جواد جوادی و مجید صفریان به عنوان اعضای علی‌البدل هیأت مدیره انتخاب شدند. در ابتدای جلسه مجمع آقایان نایبی و دکتر عقیلی در مورد ترکیب اعضای هیأت مدیره و موارد اشاره شده در اساسنامه توضیحاتی به حضار ارائه کردند و سپس با انتخاب اعضای هیأت رئیسه به ریاست آقای مهندس ملکینانی فرد حاضران به صورت کتبی به کاندیدای مورد نظر خود رای دادند. در ادامه شمارش آراء با نظارت هیأت رئیسه برگزار و نتیجه رای گیری به شرح ذکر شده به تایید ناظران رسید.

کاهش نرخ سود بانکی و افزایش نظارت

بر اساس توافق بانکها و تأیید و ابلاغ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از روز شنبه اول اسفند ۱۳۹۴ نرخ افتتاح سپرده‌های بلند مدت (یکساله) ۱۸ درصد و کوتاه مدت کمتر از ۱۰ درصد می‌باشد. سپرده‌هایی که پیش از این تاریخ افتتاح شده‌اند تا پایان قرارداد براساس نرخ‌های زمان افتتاح معتبرند. در پی کاهش تورم و لزوم موازنه نرخ سود بانکی با نرخ تورم، بانک مرکزی با تأیید توافق بانکها برای دومین بار در کمتر از یک سال نرخ سود بانکی را کاهش داده است. در پی ابلاغ این تصمیم دکتر علی طیب‌نیا وزیر امور اقتصادی و دارایی اعلام کرد روند کاهش نرخ سود بانکی در سال آینده نیز ادامه می‌یابد. بر همین اساس عبدالناصر همتی رئیس شورای هماهنگی بانکها اعلام کرده در اردیبهشت یا خرداد ۱۳۹۵ نرخ سود بانکی ۲ درصد دیگر کاهش خواهد یافت. وزیر اقتصاد همچنین به مردم توصیه کرد از سپرده‌گذاری در بانکها و موسساتی که پیشنهادهایی مبنی بر افتتاح سپرده با نرخ‌هایی بیش از نرخ مصوب می‌کنند، خودداری کنند. هموطنان می‌توانند در صورتیکه از افتتاح سپرده‌هایی با نرخ بیش از نرخ مصوب آگاهی دارند این موارد را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام کنند.

برگزاری مجمع عمومی بانک مرکزی

جلسه مجمع عمومی بانک مرکزی با حضور رئیس‌جمهور در جایگاه رئیس مجمع عمومی این بانک روز ۲۴ بهمن در محل بانک مرکزی برگزار شد. در این جلسه دکتر ولی‌اله سیف رئیس کل بانک مرکزی با اشاره به سیاست‌های اعمال شده برای کنترل نقدینگی، رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۳ را معادل ۲۲/۳ درصد ارزیابی کرد که از میزان رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۲، ۳/۷ درصد کمتر بوده است. وی ادامه داد: نقطه قوت عملکرد بانک مرکزی در زمینه مدیریت نقدینگی، حرکت به سمت سالم‌سازی ترکیب رشد نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده نقدینگی از رشد متغیر یاد شده بود؛ به طوری که رشد ۲۲/۳ درصدی نقدینگی در سال ۱۳۹۳ از رشد ۱۰/۷ درصدی پایه پولی و ۱۰/۵ درصدی ضریب فزاینده نقدینگی حاصل شد. رئیس شورای پول و اعتبار با اشاره به طولانی شدن مذاکرات هسته‌ای و کاهش قیمت نفت، افزایش ۳ درصدی نرخ ارز و کاهش ۴۲/۷ درصدی انحراف آن را ناشی از برقراری ثبات در این بازار و تأثیر مثبت سیاست‌های به کار گرفته شده دانست. وی همچنین از کاهش ۱۹/۱ واحد درصدی تورم در سال ۱۳۹۳ خبر داد که از ۳۴/۷ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱۵/۶ درصد در سال ۱۳۹۳ رسید و تورم نقطه به نقطه از ۴۵/۱ درصد در خرداد ۱۳۹۲ به ۱۶/۲ درصد در اسفند ۱۳۹۳ رسیده است. وی همچنین سایر تلاش‌های بانک مرکزی در این زمینه‌ها مثبت ارزیابی کرد: گسترش چتر نظارتی بانک مرکزی، کنترل مطالبات غیرجاری، اصلاح سیاست‌های پولی در سال ۱۳۹۴، کاهش نرخ سود در بازار بین بانکی در سال ۱۳۹۴ و روند افزایشی پرداخت تسهیلات و کاهش تورم.

پس از جلسه مجمع عمومی بانک مرکزی، رئیس‌جمهور در جمع مدیران عامل بانکها با اشاره به حصول توافق هسته‌ای و اجرای برجام اثرات مثبت آن بر زندگی و اقتصاد کشور، لزوم اهتمام به برجام (۲) یا همان برنامه جامع اقدام مشترک ملی را خاطرنشان و ابراز امیدواری کرد همه در انتخابات مجلسین شرکت کنند تا افراد اصلاح برای رسیدن به اهداف انتخاب شوند و با توجه به افزایش ارتباطات بین‌المللی بر لزوم هماهنگی بانکها با استانداردهای بین‌المللی و ارتقای آن تأکید کرد. رئیس مجمع عمومی بانک مرکزی، در مورد تأمین مالی از طریق نظام بانکی که حجم زیادی را به خود اختصاص داده است، اظهار کرد: تأمین مالی از طریق شبکه بانکی در کشور که در مقایسه با سایر کشورهای دنیا از رقم بسیار بالاتری برخوردار است باید از طریق استفاده بیشتر از اوراق و بازار سرمایه جبران شود. رئیس‌جمهوری در پایان از مسئولان بانکی خواست برای رونق اقتصادی کشور در شرایط جدید تلاش کنند تا انشالله ایرانی آباد برای همه مردم عزیز کشورمان داشته باشیم.

پذیرهنویسی شرکت بیمه زندگی خاورمیانه

(سهامی عام، در شرف تاسیس)

به اطلاع می‌رساند این شرکت در تاریخ ۹۴/۱۲/۸ موفق به اخذ مجوز پذیرهنویسی از سازمان بورس و اوراق بهادار شده است. هیأت مؤسس در تلاش است تا قبل از پایان سال جاری اقدام به برگزاری پذیرهنویسی از طریق فرابورس ایران نماید. در صورت تمایل برای کسب اطلاعات بیشتر لطفاً با شماره تلفن ۴۲۱۷۸۷۱۰ جناب آقای نیری تماس حاصل فرمایید.

انتخاب پیشنهادهای برتر

با توجه به راه‌اندازی سامانه مدیریت پیشنهادهای از شهریور ۱۳۹۴ تا کنون دو مرحله از انتخاب بهترین پیشنهادهای انجام شده که در مرحله اول خانم دلارام ثابت‌نژاد از شعبه بخارست، خانم رزیتا شببانی از شعبه مشهد و آقای امین بهبودی از شعبه مشهد بهترین پیشنهادهای ارائه کردند که با اهدای لوح و جایزه از این پیشنهادهای برتر تقدیر شد. در مرحله دوم خانم فاطمه غوثی از شعبه بخارست بهترین پیشنهاد را ارائه کردند که با اهدای جایزه از ایشان تقدیر شد.

دریاچه سد طالقان آبروز ۱۳۹۴
عکس: خانه نیارمند